

Gemeente Utrecht

Benchmark begroting 2023

Vergelijking met externe referenties

Eindrapport

22 oktober 2024

- Managementsamenvatting
- Inleiding
- Meerjarig beeld (2017-2026) netto lasten per taakgebied
- Verschil tussen rekening en begroting 2023
- Overzicht uitkomsten benchmark 2023
- Verdiepende analyses:
 - Ruimte
 - Onderwijshuisvesting
 - Openbare ruimte
 - Eigen middelen
 - Overige bevindingen
- Bijlage: overzicht taakonderdelen per programma

Inzicht in gemaakte keuzes en keuzeruimte

Om inzicht te krijgen in gemaakte keuzes en keuzeruimte, heeft Utrecht haar begroting laten vergelijken met externe referenties, in de vorm van het gemeentefonds en een benchmark met 6 vergelijkbaar gemaakte referentiegemeenten. Het gemeentefonds biedt aanknopingspunten om uitgaven te objectiveren en de benchmark maakt het mogelijk in te zoomen op details en te leren van de praktijk in andere gemeenten. Het centrale analysejaar 2023 is in meerjarig perspectief geplaatst op basis van vergelijkbare detailinformatie voor de periode 2017-2026. Voor een aantal taakonderdelen zijn verdiepende analyses uitgevoerd om gevonden verschillen nader te duiden.

Geobjectiveerde benchmark als methode

Om gemeenten op zinvolle wijze met elkaar te kunnen vergelijken, is rekening gehouden met verschillen in kostenbepalende omstandigheden. Daarmee zijn de uitgaven van de referentiegemeenten op het taakzwaarteniveau van Utrecht gebracht. De gecorrigeerde uitgaven worden vervolgens gepresenteerd in euro's per inwoner, zodat de uitkomsten voor de hele begroting vergelijkbaar zijn.

Vergelijken van de uitgaven van Utrecht met de referentiebudgetten van het gemeentefonds en andere gemeenten, geeft inzicht in de keuzeruimte van de gemeente Utrecht en hoe die nu is ingevuld. Het betreft een *feitelijk en geobjectiveerd* beeld van de uitgaven en keuzes van Utrecht en *geen oordeel* daarover. De verschillen in de omvang van de uitgaven in Utrecht ten opzichte van het gemeentefonds en andere gemeenten komen in *richting* meestal overeen. De *mate* van de afwijking verschilt soms wel.

Belangrijkste bevindingen

Uit de vergelijking met externe referenties blijkt het volgende:

- de afgelopen jaren zijn de uitgaven van Utrecht op alle taakgebieden toegenomen, maar met name op Algemene ondersteuning, Jeugdzorg, Bestuur en burgerzaken, Infrastructuur en het taakgebied Ruimte, milieu en economie. De hogere uitgaven zijn grotendeels bekostigd met de toegenomen uitkering van het gemeentefonds en in beperkte mate met extra eigen inkomsten;

- Utrecht heeft relatief **lage uitgaven** op het **Sociaal domein** (Basisvoorzieningen, Participatie, Wmo en Jeugdzorg), zowel ten opzichte van het gemeentefonds als de referentiegemeenten. Dit is ook het geval wanneer aanverwante taakgebieden worden meegenomen, zoals Onderwijsbeleid, Orde en veiligheid en Sport en recreatie. Daarbij gaan relatief hoge uitgaven aan preventieve Basisvoorzieningen gepaard met lage uitgaven aan maatwerkwzorg, zoals jeugdzorg en met name Wmo. Daarnaast is sprake van lage uitgaven op **Bestuur en burgerzaken**. Ook bij **Algemene ondersteuning** (centrale overhead) is het netto lastenniveau in absolute zin lager dan het referentiegemiddelde, maar gerelateerd aan de personele lasten is in Utrecht sprake van veel overhead;
- Utrecht heeft relatief **hoge uitgaven** op **Onderwijs, Ruimte** en in de sfeer van de **Openbare ruimte**. Voor een aantal taakonderdelen zijn verdiepende analyses uitgevoerd. Deze bieden nader inzicht in de achtergronden van verschillen en een globale duiding daarvan aan de hand van kengetallen;
- per saldo is het uitgavenniveau op alle taakgebieden tezamen vergelijkbaar met het gemiddelde van de referentiegemeenten. Op diverse taakgebieden is een forse bandbreedte te zien in de uitgaven bij de referentiegemeenten. Dit is illustratief voor de keuzeruimte die Utrecht heeft (zie de bijlage voor een compleet overzicht van de keuzeruimte per taakonderdeel);
- ten opzichte van de referentiegemeenten genereert Utrecht meer inkomsten uit OZB niet-woningen, maar duidelijk minder inkomsten uit overige eigen middelen zoals parkeer- en toeristenbelasting. Ook uit erfpacht en deelnemingen heeft Utrecht relatief minder inkomsten. Daarnaast onttrekt Utrecht substantiële budgetten aan de algemene reserve om alle uitgaven te dekken.

Mogelijke vervolgstappen

Dit onderzoek geeft inzicht in uitgavenverschillen tussen gemeenten en laat zien wat in de praktijk bij andere gemeenten mogelijk is. Nader onderzoek moet uitwijzen hoe en op welke termijn dit ook in Utrecht kan worden gerealiseerd. Daarbij kan ook worden ingezoomd op de effecten van keuzes voor het voorzieningenniveau en de uitvoering.

Aanleiding

In het kader van de bestuursopdracht *Inzicht in beleid, geld en keuzes* heeft de gemeente Amsterdam haar uitgaven en inkomsten over een periode van 10 jaar in beeld laten brengen en laten vergelijken met externe referenties. Deze externe referenties zijn het gemeentefonds en een zestal referentiegemeenten, waaronder de gemeente Utrecht. De uitkomsten van deze analyses zijn teruggekoppeld op de referentiegemeenten. Dit was voor Utrecht aanleiding om voor de eigen begroting vergelijkbare inzichten te verwerven.

Opdracht

Na een vergelijking van de begroting 2023 met het gemeentefonds, is een vergelijking gemaakt met 6 andere gemeenten in een benchmark. Naar aanleiding van de uitkomsten van deze benchmark is een selectie gemaakt van een aantal taakonderdelen waarvoor verdiepende analyses zijn uitgevoerd, om nader inzicht te krijgen in de achtergronden van verschillen.

Gebruikte gegevens en methodiek

De benchmark betreft een vergelijking van de primaire begroting 2023 van Utrecht met die van vergelijkbaar gemaakte referentiegemeenten: Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Groningen, Leiden en Haarlem. Voor een meer robuust beeld zijn de uitkomsten in meerjarig perspectief geplaatst door gebruik te maken van vergelijkbare informatie voor de periode 2017-2026.

Ten behoeve van de vergelijkbaarheid zijn de lasten en baten van Utrecht en de referentiegemeenten gerubriceerd op basis van taakinhoud, in aansluiting op de landelijke voorschriften inzake Informatievoorziening voor derden (lv3) bij het Besluit Begroten en Verantwoorden. Er is gewerkt met een uniforme toedeling van het taakgerelateerde deel van de overhead (management en ondersteuning) en mutaties bestemmingsreserves zijn zo goed mogelijk toegedeeld aan de betreffende taakgebieden. In de bijlage is een voerzicht opgenomen van de relatie tussen deze uniforme taakindeling en de begrotingsprogramma's van Utrecht.

Voor een zinvolle vergelijking zijn de lasten en baten van de referentiegemeenten gecorrigeerd voor verschillen in taakzwaarte. Deze verschillen komen tot uiting in kostenbepalende structuurkenmerken, zoals de schaal, de sociale en fysieke structuur en de centrumfunctie van gemeenten. Om de uitgaven van de referentiegemeenten op het Utrechtse niveau van taakzwaarte te brengen, zijn de kenmerken en weging daarvan in het gemeentefonds gebruikt. Daarmee komt in beeld hoeveel de referenties zouden hebben uitgegeven wanneer ze dezelfde taakzwaarte als Utrecht zouden hebben.

De gebruikte gegevens voor Utrecht zijn door de organisatie gevalideerd aan de hand van brugstaten met de begroting. Op een aantal onderdelen heeft dit geleid tot (beperkte) verschuivingen van budgetten die vervolgens zijn teruggekoppeld naar de organisatie. De (tussentijdse) bevindingen van de analyses zijn besproken met de betreffende organisatieonderdelen.

Nadat de uitgaven van de referenties zijn gecorrigeerd voor verschillen in kostenbepalende structuurkenmerken ten opzichte van Utrecht worden de uitgaven gepresenteerd in euro's per inwoner.* Op die manier zijn de uitgaven voor de hele begroting vergelijkbaar. De analyses zijn in eerste instantie uitgevoerd op netto lasten (het saldo van lasten en taakgerelateerde baten**), omdat binnen dit kader belangrijke bestuurlijke keuzes kunnen worden gemaakt.

Resultaten en betrokkenheid organisatie

De analyses bieden inzicht in de achtergronden van verschillen tussen Utrecht en de vergelijkbaar gemaakte referentiegemeenten. De bandbreedte in de uitgaven bij de referentiegemeenten illustreert de keuzeruimte die Utrecht heeft met betrekking tot het voorzieningenniveau en/of de uitvoering.

* In de analyses is gerekend met 361.699 inwoners.

** Zoals leges, heffingen en specifieke uitkeringen.

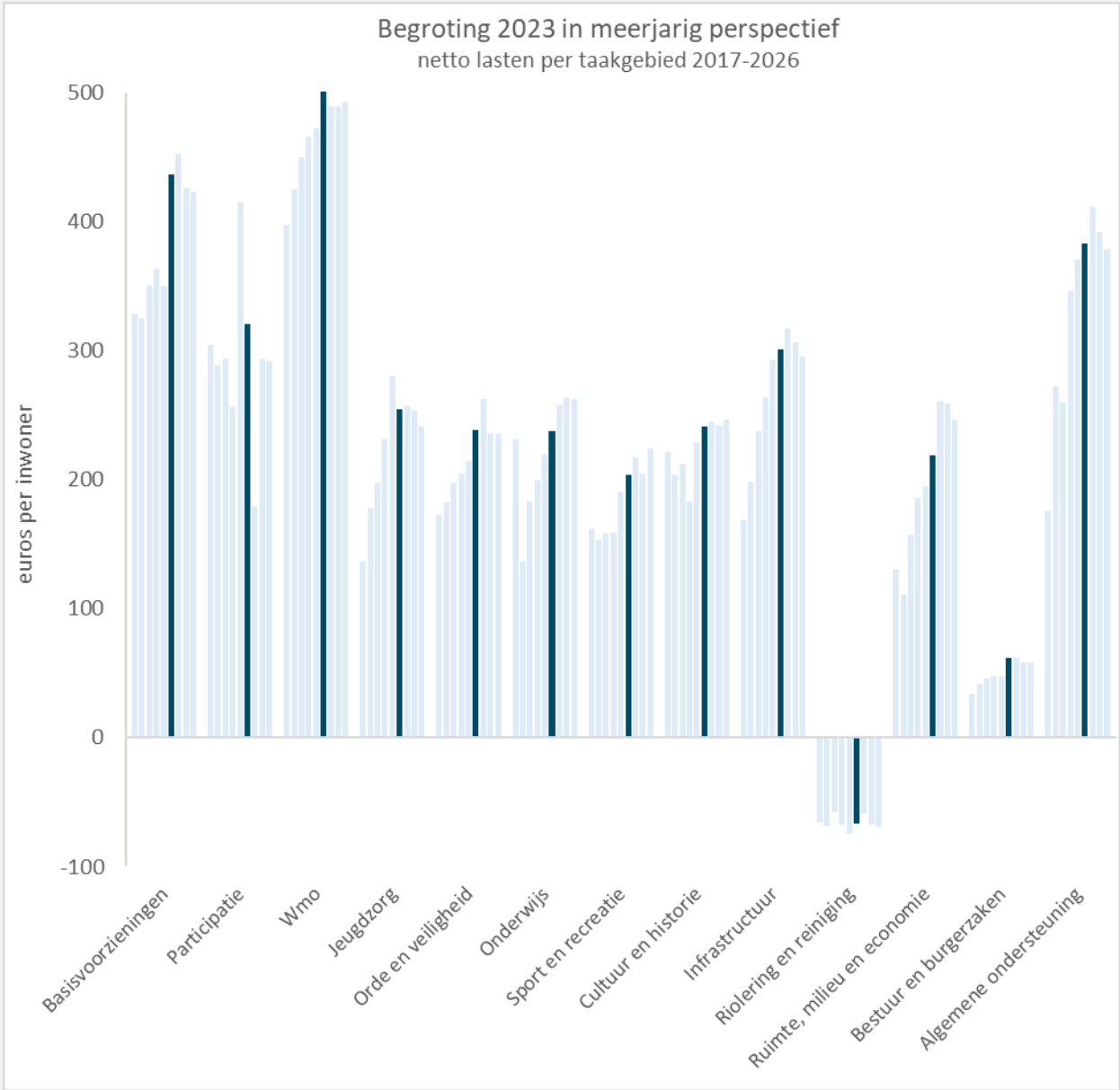
De uitkomsten zijn besproken met de organisatie, waarbij is gezocht naar verklaringen voor verschillen en onderbouwing daarvan. In samenspraak met de organisatie zijn uitkomsten zo goed mogelijk geduid met behulp van kengetallen die binnen de kaders van het onderzoek beschikbaar waren. Daarmee biedt de benchmark inzicht in de relatie tussen (bestuurlijke) keuzes en uitgavenniveaus. De benchmark geeft geen oordeel over uitgaven en keuzes. In afstemming met de organisatie zijn de bevindingen uit de benchmark zo feitelijk en objectief mogelijk gerapporteerd.

Opzet rapportage

In deze rapportage komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- een overzicht van de ontwikkeling van de netto lasten per taakgebied in de periode 2017-2026, zodat de uitkomsten voor het centrale analysejaar 2023 in meerjarig perspectief kunnen worden geplaatst;
- een vergelijking van de rekening 2023 met de begroting 2023, zodat inzichtelijk op welke taakgebieden Utrecht in 2023 uiteindelijk meer of minder heeft uitgegeven dan primair begroot;
- een overzicht van de uitkomsten van de benchmark in 2023 per taakgebied. Daarbij worden de netto lasten van Utrecht vergeleken met de referentiebudgetten van het gemeentefonds en de referentiegemeenten;
- binnen een aantal taakgebieden is nader ingezoomd op achtergronden van verschillen. Een compleet overzicht van alle taakonderdelen is opgenomen in de bijlage.

Meerjarig beeld netto lasten per taakgebied

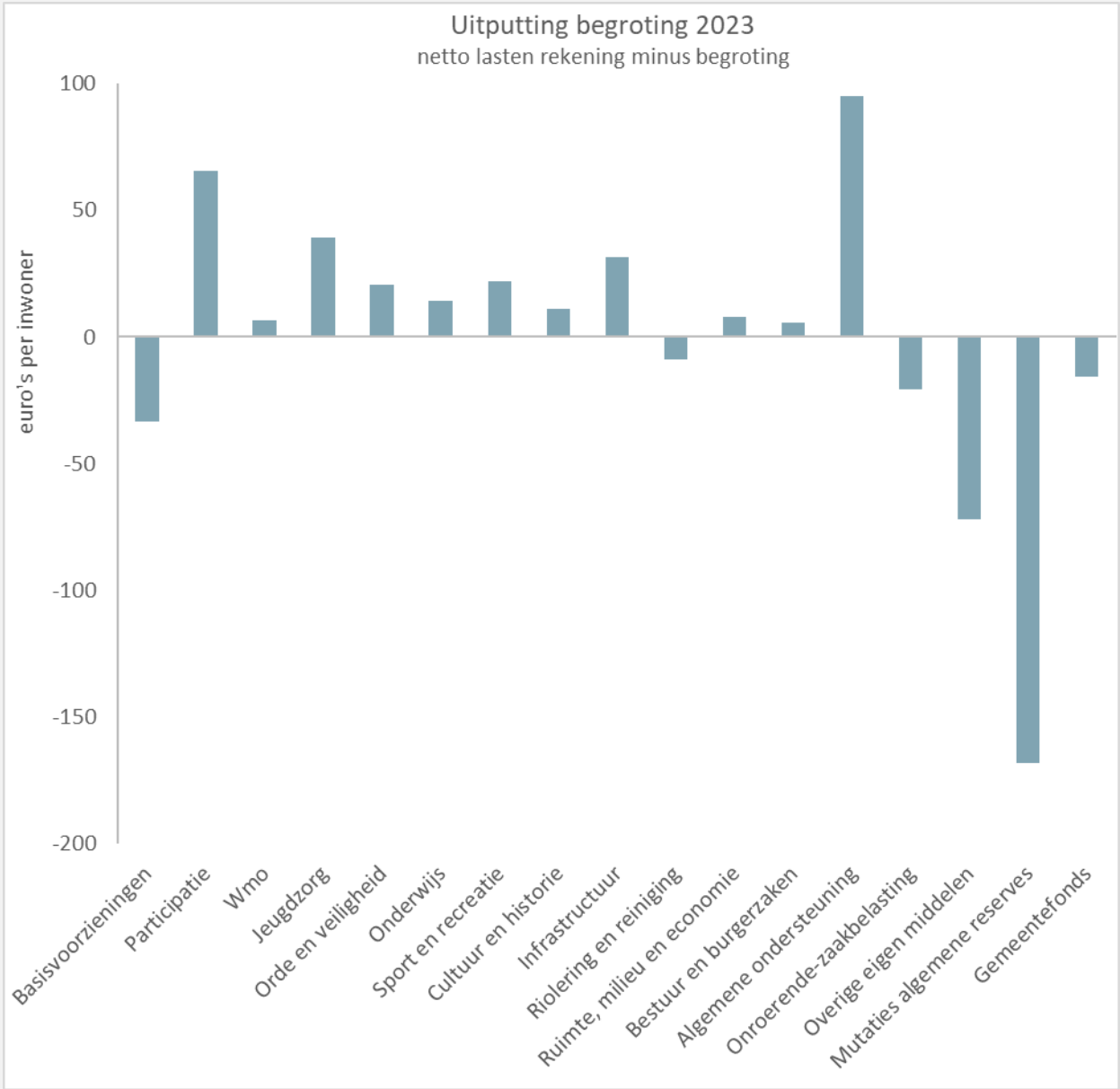
In het diagram zijn per taakgebied de netto lasten weergegeven in de begroting 2023 (donkerblauw) en omliggende jaren uit de rekening 2017-2022 en de begroting 2024-2026 (lichtblauw).

In de periode 2017-2023 zijn de netto lasten op alle taakgebieden toegenomen. Voor het totaal van alle taakgebieden gaat het om een toename van 39%, maar dit loopt uiteen per taakgebied. De netto lasten zijn bovengemiddeld toegenomen op de taakgebieden Algemene ondersteuning (118%), Jeugdzorg (86%), Bestuur en burgerzaken (81%), Infrastructuur (78%) en het taakgebied Ruimte, milieu en economie (68%).

De komende jaren nemen de netto lasten met name iets toe op de taakgebieden Ruimte, milieu en economie (13%), Onderwijs (10%) en Sport en recreatie (10%).

De toegenomen netto lasten worden grotendeels gedekt met toegenomen inkomsten uit het gemeentefonds (32% in de periode 2017-2023). Het overige deel van de toegenomen netto lasten wordt gedekt met een extra eigen middelen (OZB en overige eigen middelen).

Verskil tussen rekening en begroting 2023

Om zicht te krijgen in welke mate begrote budgetten ook daadwerkelijk zijn besteed, is de begroting 2023 vergeleken met de uitkomsten van de rekening 2023. In het diagram worden de uitkomsten per taakgebied gepresenteerd. De belangrijkste bevindingen zijn als volgt.

Uitgaven vaak hoger dan begroot

Op de meeste taakgebieden worden meer uitgaven gerealiseerd dan begroot, met name op de volgende taakgebieden:

- Algemene ondersteuning. Dit betreft met name hogere uitgaven aan ICT en huisvesting;
- Participatie: dit betreft de bijstandsuitkeringen (saldo Buig en uitvoeringslasten) en minimeleid. De hoger dan begrote uitgaven hangen samen met de uitbetaling van de energietoeslag die pas laat in het jaar bekend is geworden. Overigens staat hier ook een vergoeding in het gemeentefonds tegenover.

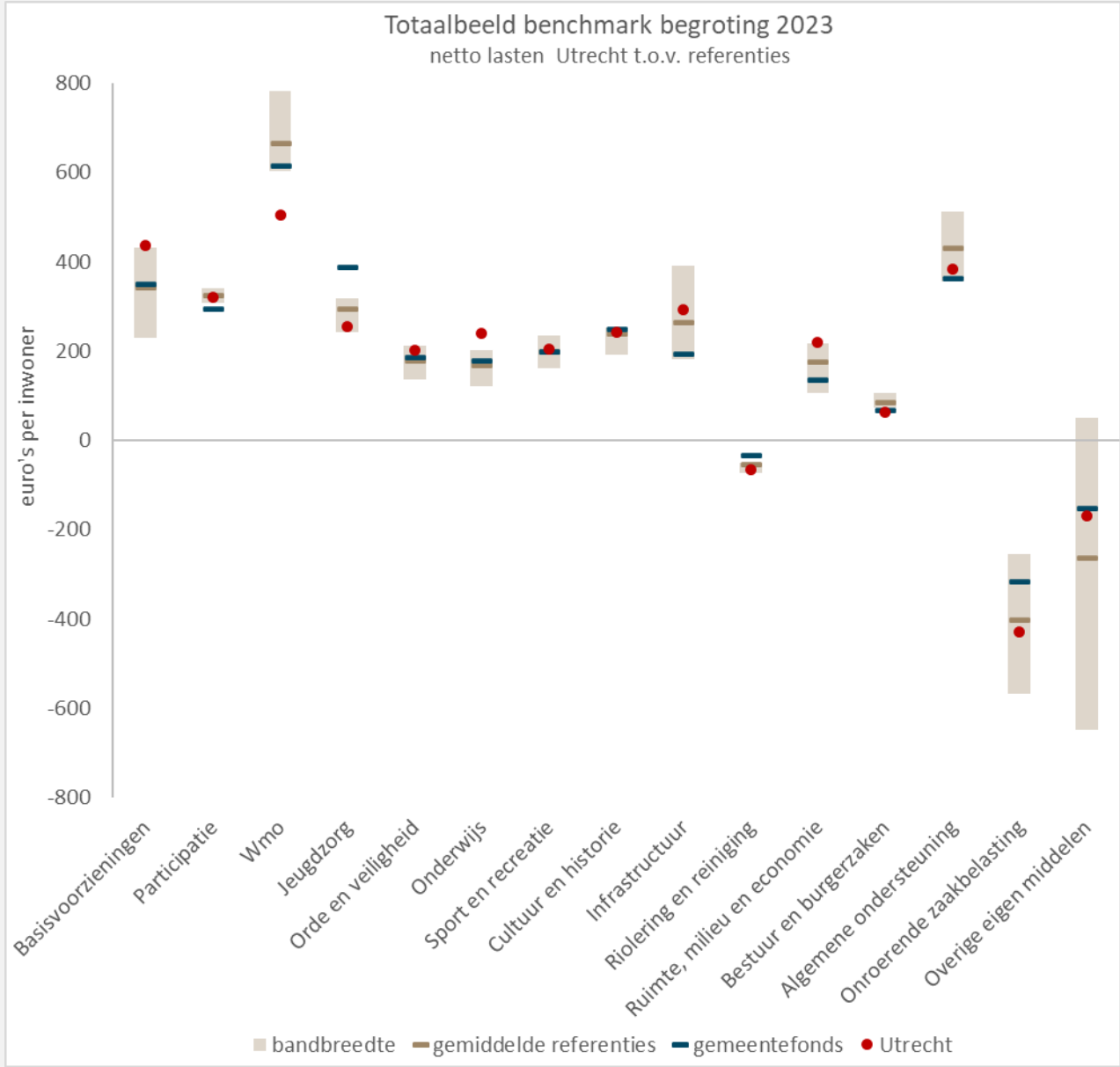
Lagere uitgaven dan begroot bij Basisvoorzieningen

Bij het taakgebied Basisvoorzieningen (voorliggend veld sociaal domein) is in 2023 in beperkte mate sprake van onderuitputting (in de rekening lagere netto lasten dan begroot). Dit hangt samen met minder uitgaven in de sfeer van accommodaties en extra inkomsten uit Rijkssubsidies voor vluchtelingen.

Extra uitgaven voornamelijk gedekt met (incidentele) eigen middelen

De extra uitgaven op verschillende uitgaventaakgebieden worden voornamelijk gedekt met een substantiële onttrekking aan de algemene reserve. Daarnaast worden in de rekening meer inkomsten verantwoord uit OZB en met name overige eigen middelen (erfpacht en diverse belastingen). In de laatste kolom is te zien dat een beperkt deel van de hogere uitgaven in de rekening wordt gedekt met een hogere uitkering uit het gemeentefonds.

Overzicht uitkomst benchmark 2023: vergelijking begroting Utrecht met externe referenties

Het diagram laat zien hoe de netto uitgaven in de begroting van Utrecht (rode stip) zich verhouden tot de volgende externe referenties:

- het gemeentefonds (blauwe streep);
- de bandbreedte tussen de laagste en hoogste netto lasten van de referentiegemeenten (beige kolom) en hun gemiddelde netto lasten (beige streep).

Relatief lage netto lasten Sociaal domein

Binnen het sociaal domein gaan hoge uitgaven bij Basisvoorzieningen (voorliggend veld) gepaard met lage netto lasten op maatwerkvoorzieningen Wmo en Jeugdzorg. Bij Participatie ligt het Utrechtse netto lastenniveau rond het gemiddelde van de referenties, waarbij overigens sprake is van een relatief beperkte bandbreedte. In alle gemeenten liggen de netto lasten bij Participatie boven het referentiebudget van het gemeentefonds.

Per saldo is voor het sociaal domein (exclusief onderwijs en sport) sprake van een relatief laag netto lastenniveau in Utrecht (ruim 7% lager dan het gemeentefonds en ruim 6% lager dan het referentiegemiddelde).

Relatief hoge netto lasten Onderwijs en Ruimte

Op de taakgebieden Onderwijs en Ruimte, milieu en economie is sprake van relatief hoge netto lasten. Dit geldt in minder mate ook voor het taakgebied Orde en veiligheid.

Op hoofdlijnen laat de benchmark met het gemeentefonds en de referentiegemeenten vergelijkbare uitkomsten zien. Alleen bij Infrastructuur en Algemene ondersteuning (centrale overhead) valt op dat de netto lasten bij alle gemeenten hoger ligt dan het referentiebudget van het gemeentefonds. Ten opzichte van de referentiegemeenten ligt het netto lastenniveau van Utrecht bij Infrastructuur boven het gemiddelde en bij Algemene ondersteuning aan de onderkant van de bandbreedte.

Overzicht uitkomst benchmark 2023: vergelijking begroting Utrecht met externe referenties

Minder eigen inkomsten dan andere gemeenten

Utrecht genereert relatief veel eigen inkomsten uit OZB, met name bij niet-woningen. Bij de overige eigen middelen genereert Utrecht meer inkomsten dan het gemeentefonds veronderstelt, maar minder dan de meeste referentiegemeenten. Dit betreft met name inkomsten uit grondexploitaties, deelnemingen en overige belastingen, exclusief OZB.

Totaalbeeld benchmark externe referenties

Net als de referentiegemeente geeft Utrecht in 2023 duidelijk meer uit dan het totaal van de referentiebudgetten voor de uitgaventaakgebieden in het gemeentefonds. Dit hogere uitgavenniveau wordt bekostigd met extra eigen middelen, in Utrecht is dit met name OZB op niet-woningen.

Ten opzichte van de referentiegemeenten liggen de uitgaven van Utrecht in 2023 rond het gemiddelde. Maar waar de referentiegemeenten dit volledig bekostigen met OZB en overige eigen middelen, moet Utrecht dit deels dekken door in te teren op het vermogen (onttrekking aan de algemene reserve).

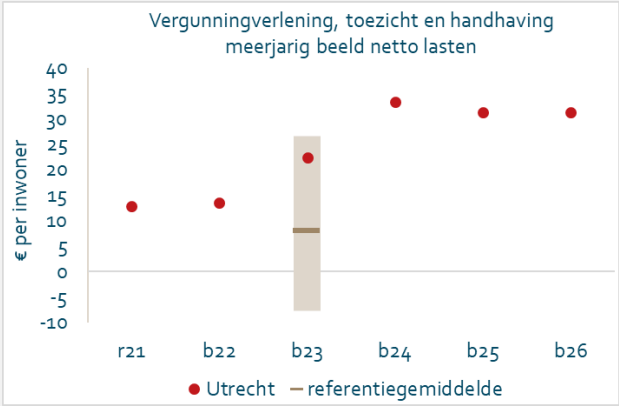
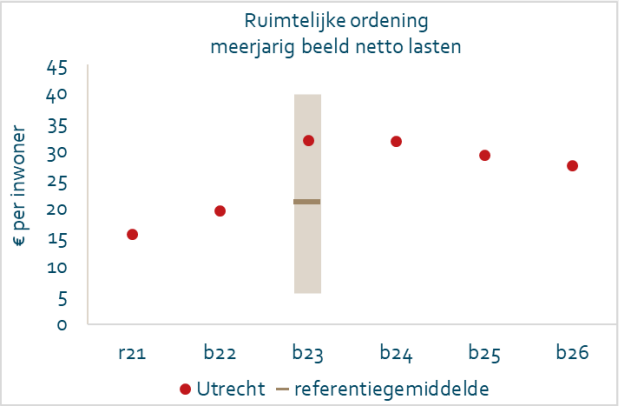
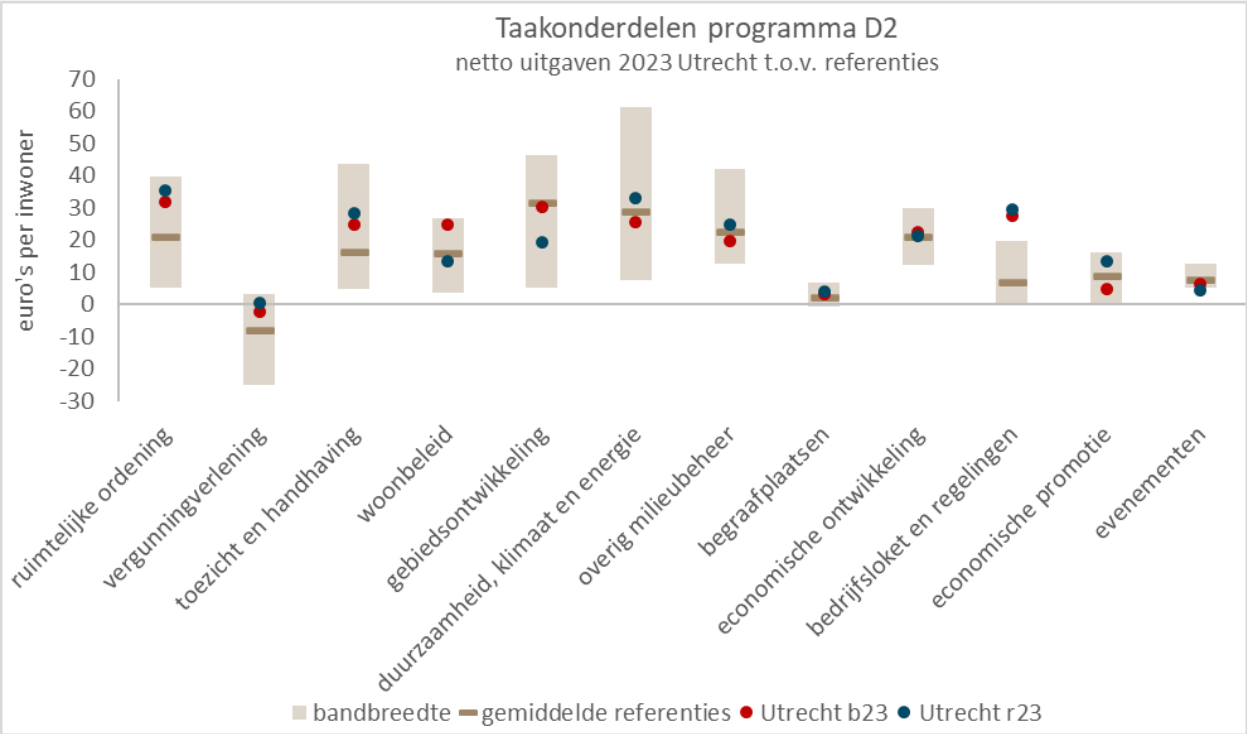
Verdiepende analyses

In de vergelijking met de referentiegemeenten is nader ingezoomd op de Utrechtse begroting. Daarbij zijn enkele taakonderdelen geselecteerd waarvoor verdiepende analyses zijn uitgevoerd. Daarbij zijn de volgende criteria gehanteerd:

- het moet gaan om een substantieel beslag op de algemene middelen;
- er moet sprake zijn van veel keuzeruimte op basis van de referenties;
- het moet gaan om duidelijke en meerjarige afwijkingen van de referenties;
- er is aandacht voor de samenhang tussen taakgebieden;
- de uitkomsten van de benchmark liggen in het verlengde van de eerdere vergelijking met het gemeentefonds.

Op basis van deze criteria zijn de volgende taakonderdelen geselecteerd voor verdiepende analyses: Ruimte, Onderwijshuisvesting, Openbare ruimte en Eigen middelen. Tevens is aandacht besteed aan enkele specifieke elementen in de begroting, zoals taakgerelateerde heffingen, personele lasten en overhead.

Een compleet overzicht van alle onderscheiden taakonderdelen binnen de begroting is opgenomen in de bijlage.

Ruimtelijke ordening

Dit taakonderdeel heeft voor de helft betrekking op personele lasten van gebiedsopgaven. In het coalitieakkoord zijn de begrote lasten vanaf 2023 (deels incidenteel) verhoogd om een impuls te geven aan de versnelling van de woningbouw. Een kwart van de uitgaven heeft betrekking op ICT-kosten ten behoeve van georegistraties. Het resterende deel betreft bestemmingsplannen, ruimtelijke plannen en stedenbouw. In de begroting 2023 (rode stip) zijn de netto lasten €11 per inwoner hoger dan het gemiddelde van de referentiegemeenten. In de rekening van Utrecht zijn de netto lasten nog iets hoger (blauwe stip). In de meerjarenbegroting is sprake van licht afnemende lasten op ruimtelijke ordening (diagram linksonder). Dit houdt verband met de incidentele ophoging in 2023 en 2024 van de personele lasten voor gebiedsopgaven.

Bedrijfsloket

Het bedrijfsloket betreft voornamelijk de gemeentelijke bijdrage aan het Ondernemersfonds Utrecht (OfU). Het OfU hanteert een brede maatschappelijke doelstelling die zich uitstrekt tot bijdragen aan evenementen, duurzame energie, mobiliteit, groen, veiligheid en werkgelegenheid. De netto lasten zijn €21 per inwoner hoger dan het referentiegemiddelde. De bijdrage aan het OfU wordt via een opslag van 11% op het OZB tarief niet-woningen meer dan volledig gedekt. Zonder deze opslag is het OZB tarief niet-woningen van Utrecht ongeveer gelijk aan referentiegemiddelde, waarbij sprake is van een bandbreedte van +/-50%. Overigens ligt dit tarief ruim boven het landelijk gemiddelde rekestarief dat in het gemeentefonds wordt gehanteerd (zie eigen middelen).

Overige onderdelen met relatief hoge netto lasten

In het bovenste diagram is te zien dat de netto lasten ook relatief hoog zijn op VTH. De netto lasten voor VTH nemen de komende jaren toe (diagram rechtsonder). Dit hangt vooral samen met personele lasten voor handhaving.

Verdieping Ruimte

De hogere lasten op woonbeleid zijn incidenteel van aard (stelpost regeling volkshuisvesting die in rekening 2023 niet meer is opgenomen).

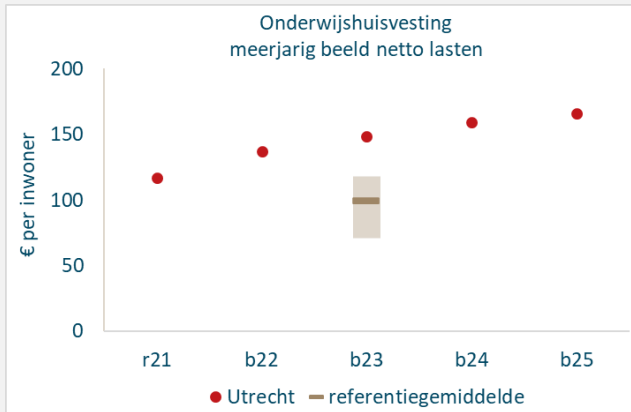
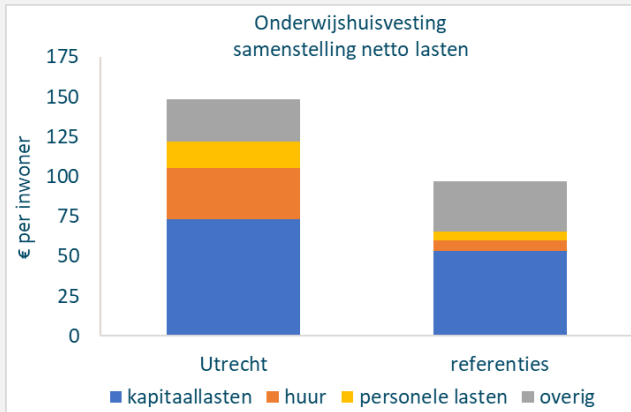
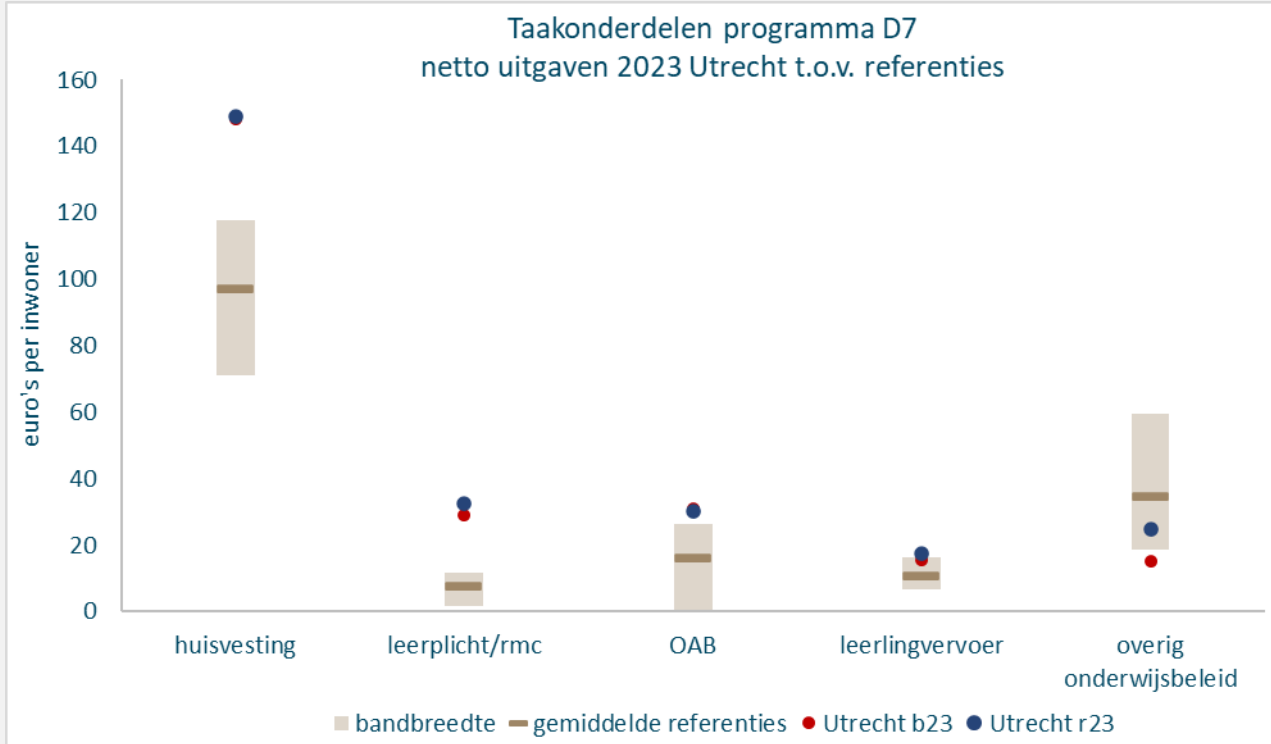
Deze overige taakonderdelen zijn niet nader onderzocht.

Totaal taakgebied Ruimte

Voor het gehele taakgebied Ruimte (programma D2) ligt het netto lastenniveau in de begroting 2023 in totaal €46 per inwoner hoger dan het gemiddelde van de referentiegemeenten.

In de rekening 2023 is het netto lastenniveau van Utrecht op dit taakgebied €8 per inwoner hoger dan begroot.

Verdieping Onderwijshuisvesting

Onderwijshuisvesting

De netto lasten van onderwijshuisvesting hebben grotendeels betrekking op het primair onderwijs, deels op het voortgezet onderwijs en voor een beperkt deel op speciaal onderwijs. De lasten bestaan met name uit kapitaallasten en (tijdelijke) huurkosten van onderwijsgebouwen inclusief gymlokalen. Op basis van de begroting 2023 zijn de netto lasten in Utrecht €51 per inwoner hoger dan het referentiegemiddelde. In het diagram linksonder is te zien dat dit vooral samenhangt met huurlasten (+€25 per inwoner) en kapitaallasten (+€20 per inwoner) en in mindere mate met personele lasten (+€11 per inwoner). De overige lasten zijn €5 per inwoner lager dan het referentiegemiddelde. In het diagram rechtsonder is te zien dat de netto lasten van onderwijshuisvesting in de meerjarenbegroting verder toenemen.

Mogelijke verklaringen voor de hogere netto lasten zijn:

- volgens de organisatie kunnen de hogere huurlasten deels worden verklaard door multifunctionele accommodaties, waarvan de onderhoudskosten via de huurprijzen worden doorberekend aan onderwijshuisvesting. In dit verband kan de groei van de stad ook kostenverhogend werken, doordat de huurkosten van tijdelijke huisvestingslocaties nauw samenhangen met het aantal lopende bouwprojecten en de beschikbaarheid van strategische wissellocaties;
- de gemiddelde afstanden tot scholen in het primair onderwijs is in Utrecht 10-20% lager dan in de referentiegemeenten.* Overigens is de gemiddelde afstand tot scholen in het voortgezet onderwijs in Utrecht 14% hoger dan het referentiegemiddelde.

* Bronnen: DUO, gemiddelde afstand tussen woonadres en school; CBS, nabijheid voorzieningen.

Verdieping Onderwijshuisvesting

Daarnaast zijn een aantal aspecten verkend die wellicht een deel van de hogere netto lasten van onderwijshuisvesting kunnen verklaren:

- de afschrijvingstermijn (40 jaar) is in Utrecht circa 2 jaar korter dan het referentiegemiddelde en de omslagrente (1,50%) is 0,23%-punten lager dan het referentiegemiddelde. Opgemerkt wordt dat volgens de organisatie in Utrecht investeringen in schoolgebouwen ook voor 2017 altijd zijn geactiveerd en derhalve geen sprake zou zijn van ‘stille lasten’. Bij de referenties is dit niet altijd het geval. Het is onbekend wat de financiële betekenis hiervan is;
- er is sprake van grote verschillen in de bouwkostennormen die gemeenten hanteren. Vanwege uiteenlopende methodieken laten deze normen zich lastig vergelijken. Het is niet duidelijk in hoeverre de feitelijke bouwkosten, of de normen die daaraan ten grondslag liggen, een verklaring kunnen bieden voor de geconstateerde verschillen in kapitaallasten;
- binnen de kaders van dit onderzoek is niet duidelijk geworden in welke mate verschillen in netto lasten tussen gemeenten verklaard kunnen worden door verschillen in de toerekening van bijvoorbeeld stedenbouwkundige kosten of doorbelasting van kosten van andere voorzieningen die zijn gevestigd in schoolgebouwen (zoals Integrale Kind Centra).

Verdere zoekrichtingen voor (aanvullende) verklaringen voor de gevonden verschillen in netto lasten zijn:

- de bezettingsgraad van schoolgebouwen (leegstand), normen voor ruimtebehoefte en groeps grootte (BVO per leerling);
- de kwaliteit van schoolgebouwen (o.a. in relatie tot duurzaamheid);
- keuzes rond (tijdelijke) (ver)huur van schoolgebouwen (ook in relatie tot groei van de stad, aangezien de huurkosten van tijdelijke huisvestingslocaties nauw samenhangen met het aantal lopende bouwprojecten en de beschikbaarheid van strategische wissellocaties).

Overige taakonderdelen

In het diagram is te zien dat er ook sprake is van hogere netto lasten voor leerplicht en achterstandenbeleid. Hier is mogelijk een relatie met het sociaal domein. Bij overig onderwijsbeleid is juist sprake van relatief lage netto lasten, alhoewel dat verschil in de rekening iets kleiner wordt.

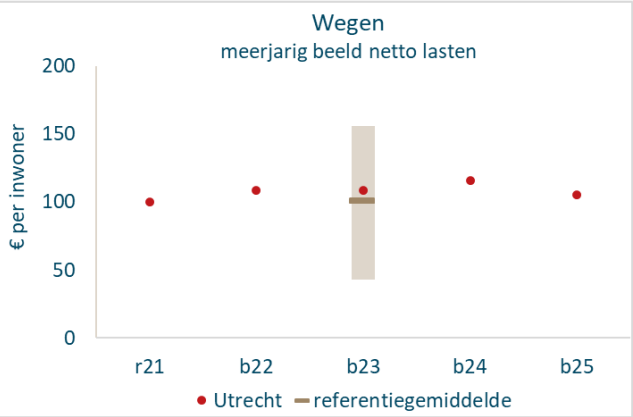
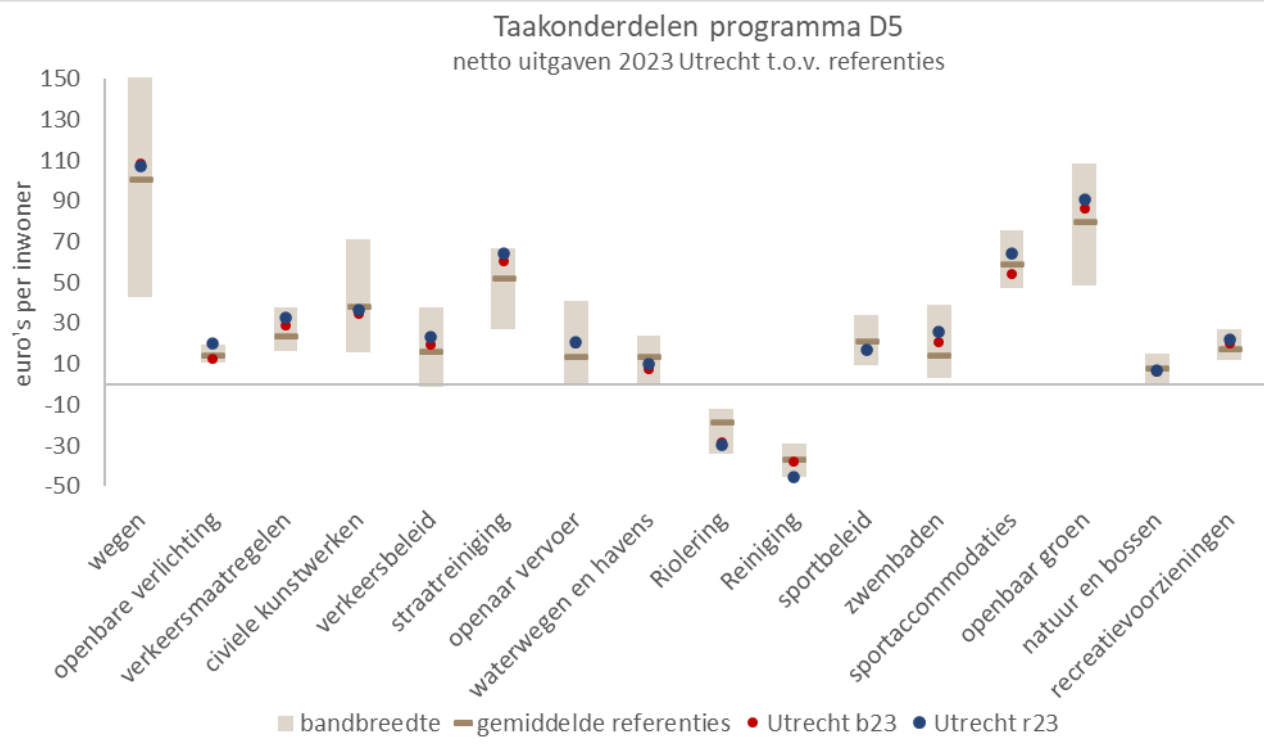
Deze overige taakonderdelen zijn niet nader onderzocht.

Totaal taakgebied Onderwijs

Voor het gehele taakgebied Onderwijs (programma D7) ligt het netto lastenniveau in de begroting 2023 in totaal €74 per inwoner hoger dan het gemiddelde van de referentiegemeenten.

In de rekening 2023 is het netto lastenniveau van Utrecht op dit taakgebied €14 per inwoner hoger dan begroot.

Verdieping Openbare ruimte

Wegen

Dit betreft de aanleg, vervanging en het (groot) onderhoud van wegen, straten en pleinen, inclusief projecten zoals knelpunt auto op de hoofdweg en stimuleren fietsgebruik. In overleg met de organisatie zijn diverse budgetten nader toegedeeld aan andere taakonderdelen. Daarna liggen de netto lasten op wegen nog maar enkele euro's per inwoner boven het referentiegemiddelde, met name door €8 per inwoner aan netto lasten voor integraal terminal beheer (bijdrage CS). In tegenstelling tot de meeste referenties zijn in Utrecht de lasten van achterstallig onderhoud verwerkt in de meerjarenbegroting en is er volgens de organisatie geen sprake van stille lasten. Wel hanteert Utrecht een relatief laag onderhoudsniveau (B) in het centrum.

Overige taakonderdelen

Op verschillende taakonderdelen van dit programma is sprake van relatief hoge netto lasten. Dit betreft verkeersmaatregelen, verkeersbeleid, straatreiniging, openbaar vervoer, zwembaden en openbaar groen. Bij een aantal taakonderdelen is sprake van hogere netto lasten in de rekening (blauwe stip).

Naar aanleiding van de gesprekken met de organisatie wordt in het onderstaande nader ingegaan op enkele taakonderdelen.

Verkeersbeleid

Dit betreft uitgaven in het programma Bereikbaarheid voor beleidsadvies, onderzoek en aansturing van het team bereikbaarheid (waaronder ook projecten). Hierin zijn ook uitgaven opgenomen voor Uned. De groei van de stad met focus op binnenstedelijke groei zorgt voor veel vraagstukken rondom bereikbaarheid. Vanuit Utrechtse Begrotings Alternatieven (UBA) ligt er een bezuinigingstaakstelling van 10% op dit budget.

Verdieping Openbare ruimte

Openbaar groen

Bij openbaar groen zijn de netto lasten van Utrecht €7 per inwoner hoger dan het referentiegemiddelde. Dit wordt verklaard door het groenstructuurplan, waarvoor Utrecht een budget van ruim €16 per inwoner heeft opgenomen in de meerjarenbegroting. De referentiegemeenten verantwoorden substantieel lagere netto lasten in dit verband. Het netto lastenniveau voor het reguliere groenonderhoud is in Utrecht iets lager dan het referentiegemiddelde.

Straatreiniging

Bij straatreiniging (inclusief gladheidsbestrijding) zijn de netto lasten van Utrecht €16 per inwoner hoger dan het referentiegemiddelde. Belangrijke verklarende factoren voor verschillen in netto lasten bij dit taakonderdeel zijn keuzes in het voorzieningenniveau (schoonniveau in combinatie met omvang gebieden) of de uitvoering (bijvoorbeeld inzet werkvoorziening).

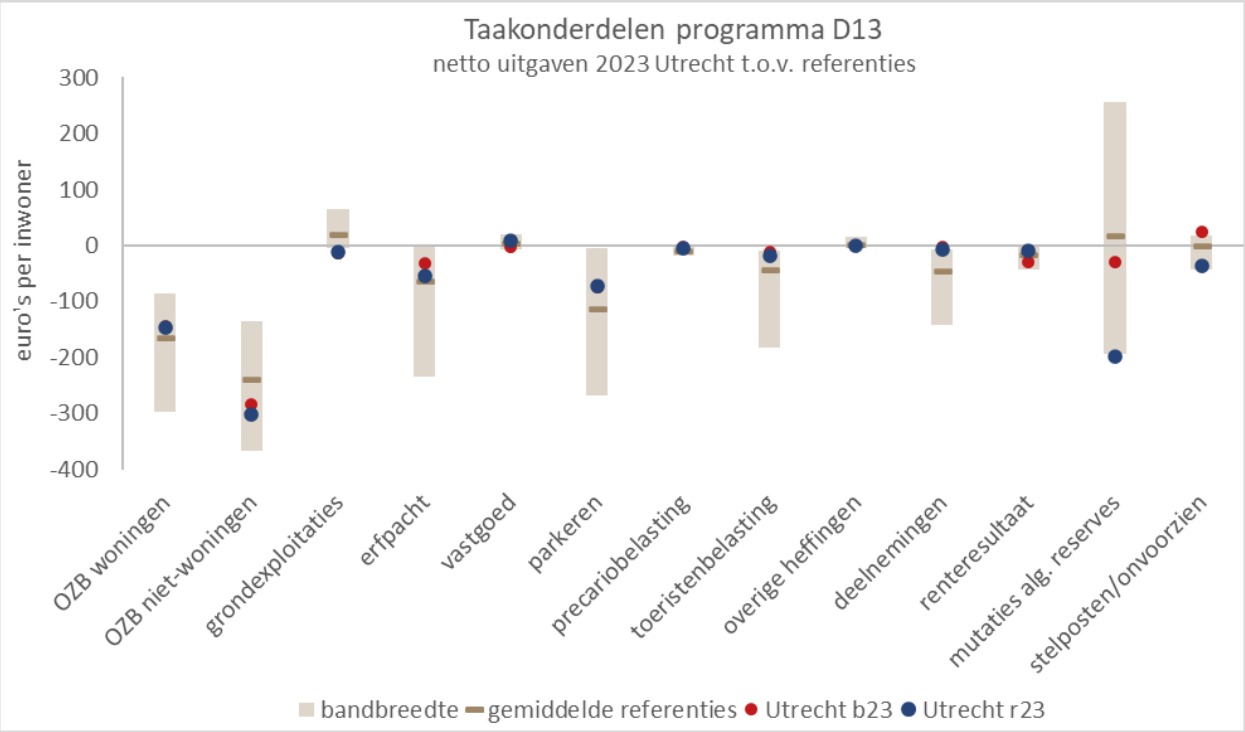
Overigens maakt Utrecht al maximaal gebruik van de mogelijkheden op 2/3 van de kosten van straatreiniging in de afvalstoffenheffing onder te brengen. Dit betekent dat eventuele kostenbesparingen vooral leiden tot lagere lokale lasten en voor 1/3 ten gunste van de algemene middelen komen.

Totaal taakgebied Openbare ruimte

Voor het gehele taakgebied Openbare ruimte (programma D5) ligt het netto lastenniveau in de begroting 2023 in totaal €27 per inwoner hoger dan het gemiddelde van de referentiegemeenten.

In de rekening 2023 is het netto lastenniveau van Utrecht op dit taakgebied €35 per inwoner hoger dan begroot. Dit hogere netto lastenniveau hangt vooral samen met sportaccommodaties, openbare verlichting, openbaar groen en zwembaden (€5 of meer per inwoner hoger dan begroot).

Verdieping Eigen middelen

Verevening OZB in het gemeentefonds

In het gemeentefonds wordt de OZB-inkomstencapaciteit van gemeenten verevend. Dit betekent dat de OZB alleen bestedingsruimte oplevert voor zover de eigen tarieven hoger zijn dan de gemiddelde rekentarieven in het gemeentefonds.

Bij de huidige OZB-tarieven van Utrecht is deze bestedingsruimte circa €40 miljoen. Bij areaaluitbreiding resteert 13% van de extra OZB-opbrengst uit woningen als extra bestedingsruimte, omdat de Utrechtse tarieven iets hoger zijn dan het rekentarief van het gemeentefonds. Bij niet-woningen is dit 55% van de extra OZB-opbrengst.

Erfpacht en deelnemingen

De gemiddeld hogere baten uit erfpacht en deelnemingen bij de referentiegemeenten hebben met name betrekking op Amsterdam en Rotterdam. Zonder deze gemeenten liggen de baten van Utrecht op deze onderdelen rond het gemiddelde.

Overige eigen middelen

De netto baten van **parkeren*** zijn in Utrecht €38 per inwoner lager dan het referentiegemiddelde. Gezien de bovengemiddelde parkeertarieven in Utrecht, moet het potentieel voor meer parkeerbaten worden gezocht in de grondslag (aantal en bezettingsgraad parkeerplaatsen, parkeerduur, vergunningen, handhaving).

Bij **toeristenbelasting** zijn de baten van Utrecht €33 per inwoner lager dan het referentiegemiddelde. Zonder Amsterdam en Rotterdam zijn de baten van Utrecht nog steeds €4 per inwoner lager dan het referentiegemiddelde, terwijl de tarieven in Utrecht wel duidelijk hoger zijn. Wellicht zijn ook hier meer inkomsten te genereren door verbreding van de grondslag en/of handhaving.

Uit de **OZB** op niet-woningen genereert Utrecht €45 per inwoner meer inkomsten dan het gemiddelde van de referentiegemeenten. Overigens wordt daarvan €21 per inwoner gestort in het ondernemingsfonds Utrecht (zie verdieping bedrijfsloket). Bij OZB op woningen liggen de inkomsten van Utrecht €21 per inwoner onder het referentiegemiddelde.

* Dit is het saldo van baten uit parkeerbelasting en lasten van parkeervoorzieningen, inclusief toezicht en handhaving.

Overige bevindingen

Tijdens de gesprekken met de organisatie is aandacht gevraagd voor een aantal specifieke elementen die op verschillende plekken in de begroting (impliciet) tot uiting komen.

Taakgerelateerde heffingen

Dit betreft inkomsten die zijn gerelateerd aan kosten op diverse taakgebieden (met name riolering, reiniging en bouwen), waarbij het totaal van de heffingen maximaal kostendekkend mag zijn. Uit een globale vergelijking van de Utrechtse tarieven met het gemiddelde van de referentiegemeenten komt het volgende beeld naar voren:

- bij **riolering** heeft Utrecht relatief hoge tarieven;
- bij **reiniging** liggen de tarieven in Utrecht rond het gemiddelde;
- bij **omgevingsvergunningen** is in Utrecht sprake van relatief lage tarieven.

De mogelijkheden om hier financiële ruimte voor de gemeente te creëren zitten met name in het maximaliseren van de kostendekkingsgraad en de toerekening van kosten die in de heffing ondergebracht mogen worden, zoals de kosten van overhead, compensabele BTW, straatreiniging en kwijtschelding. Kostenbesparingen leiden niet tot financiële ruimte voor de gemeente, maar wel tot een lagere lastendruk voor de burger.

Totaalbeeld overhead

Binnen de overhead is een onderscheid gemaakt naar centrale overhead (PIOFACH)* en taakgerelateerde overhead (management en ondersteuning daarvan). De centrale overhead van Utrecht is lager dan het gemiddelde van de referentiegemeenten (zie ook specificatie Algemene ondersteuning in de bijlage). Daarbij wordt aangetekend sommige referentiegemeenten met eigen middelen hun takenpakket aanzienlijk hebben verruimd, waardoor de overhead doorgaans ook omvangrijker is.

* PIOFACH staat voor personeel, informatievoorziening, financiën, administratieve organisatie, communicatie en huisvesting. Het taakgerelateerde deel van de overhead is op basis van de salarislasten toegedeeld aan de inhoudelijke taakgebieden.

Voor inzicht in de omvang van de overhead kan deze daarom beter aan de omvang van de personele lasten worden gerelateerd. Ten opzichte van de totale personele lasten is de overhead in Utrecht relatief hoog. De centrale overhead bedraagt in Utrecht 38% van de personele lasten, terwijl dit in de referentiegemeenten gemiddeld 35% bedraagt.**

Totaalbeeld personele lasten

Het totaal van de personele lasten (inclusief inhuur en taakgerelateerde overhead) is met €1000 per inwoner relatief laag in Utrecht. Wel is het aandeel van inhuur relatief hoog, vooral in de rekening (circa 20%).

Opgemerkt wordt dat de personele lasten hierbij alleen zijn gecorrigeerd voor verschillen in taakzwaarte. Er is nog geen rekening gehouden met verschillen in taakomvang. Wanneer gemeenten over extra eigen inkomsten beschikken, kunnen zij meer uitgeven dan het gemeentefonds veronderstelt. In 2023 geeft Utrecht 6% meer uit dan het gemeentefonds veronderstelt. Dit is minder dan het gemiddelde van de referentiegemeenten.

** Voor de decentrale overhead is dit minder duidelijk aan te geven, aangezien gemeenten deze overhead soms deels op andere taakvelden verantwoorden, bijvoorbeeld doordat deze wordt toegerekend aan grondexploitaties.

BIJLAGEN

overzicht taakonderdelen per taakgebied / programma

Relatie Utrechtse programma's 2023 met uniforme taakgebieden gemeentefonds

taakgebied	programma's																
	D1 Bewoners en Bestuur	D2 RO,Wonen & Erfgoed	D3 Duurzaamheid	D4 Bereikbaarheid	D5 Openbare ruimte en groen	D6 Werk en Inkomen	D7 Onderwijs	D8 Volksgezondheid	D9 Veiligheid	D10 Cultuur	D12 Utrechts vastgoed	D13 Algemene middelen	D14 Overhead	D17 Economie & werk	D18 Ondersteuning op maat	D19 Samenleven en Sport	TOTAAL programma's
basisvoorzieningen	8%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	17%	0%	0%	1%	0%	0%	0%	47%	27%	100%
participatie	0%	0%	0%	0%	4%	96%	0%	0%	0%	0%	0%	-4%	0%	0%	5%	0%	100%
Wmo	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	0%	0%	-1%	0%	0%	0%	98%	0%	100%
jeugdzorg	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	6%	0%	0%	0%	0%	0%	95%	-1%	100%
brandweer	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%
orde en veiligheid	0%	0%	0%	16%	9%	0%	0%	1%	73%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	100%
onderwijshuisvesting	0%	0%	0%	0%	0%	0%	95%	0%	0%	0%	5%	0%	0%	0%	0%	0%	100%
onderwijsbeleid	0%	0%	0%	0%	0%	0%	92%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	8%	100%
sport en recreatie	0%	0%	6%	0%	40%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	54%	100%
cultuur	0%	0%	0%	0%	0%	0%	24%	0%	0%	75%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	100%
historie	17%	14%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	50%	19%	0%	0%	0%	0%	0%	100%
infrastructuur	0%	0%	0%	-3%	103%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%
riolering	0%	0%	0%	0%	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%
reiniging	0%	0%	-6%	0%	106%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%
ruimte, milieu en economie	0%	32%	24%	6%	3%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	31%	0%	2%	100%
bestuur en burgerzaken	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%
algemene ondersteuning	4%	-5%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	9%	91%	0%	0%	0%	100%
onroerende-zaakbelasting	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%	0%	0%	0%	0%	100%
overige eigen middelen	0%	73%	0%	0%	13%	0%	0%	0%	0%	0%	6%	8%	-1%	0%	0%	0%	100%
mutatie reserves	0%	20%	0%	6%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	10%	62%	0%	0%	0%	1%	100%
TOTAAL uitgaven	4%	2%	2%	1%	6%	8%	8%	2%	5%	5%	1%	1%	17%	2%	29%	6%	100%

In de begroting 2023 van Utrecht worden 16 programma's onderscheiden. In de matrix in weergegeven hoe de netto lasten per programma zich verhouden tot de uniforme taakgebieden van het gemeentefonds.

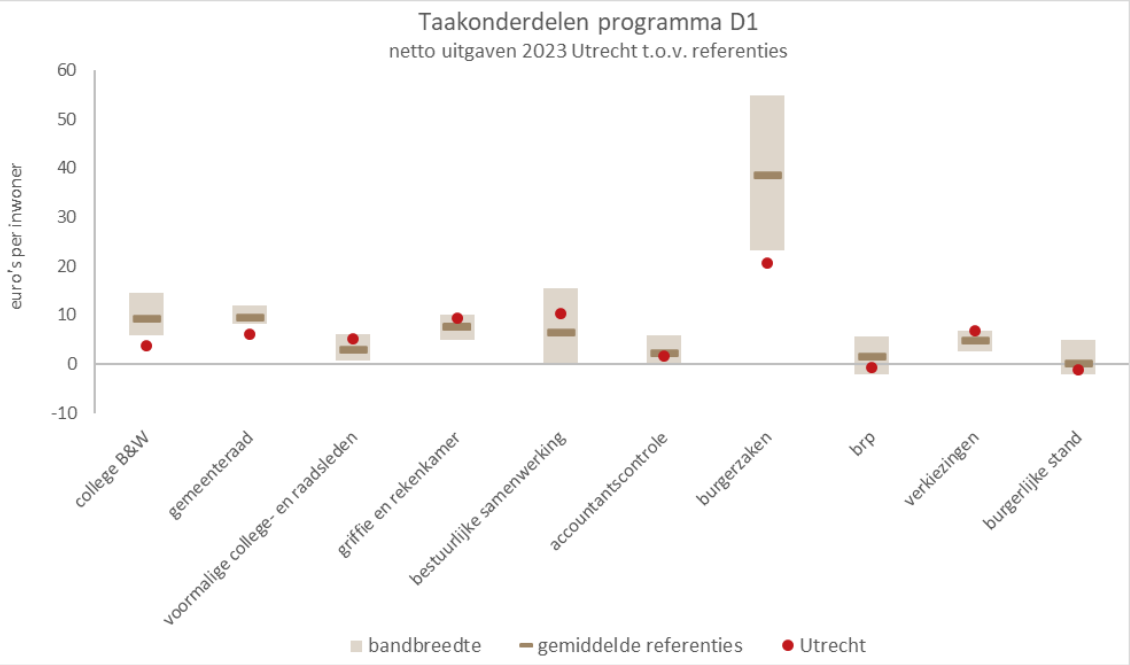
Voor de meeste taakgebieden valt het grootste deel van de netto lasten binnen één programma. Vaak is een deel van de netto lasten voor een taakgebied verspreid over meerdere programma's. Dit geldt met name voor de basisvoorzieningen, sport en recreatie, historie en ruimte, milieu en economie.

De verschillende taakgebieden binnen het sociaal domein vallen met ingang van 2023 grotendeels onder programma 'Ondersteuning op maat'. In de analyse onderscheiden we deze taakgebieden binnen het sociaal domein.

Op de één na onderste regel is te zien hoe de mutaties in bestemmingsreserves zijn verdeeld over de programma's.

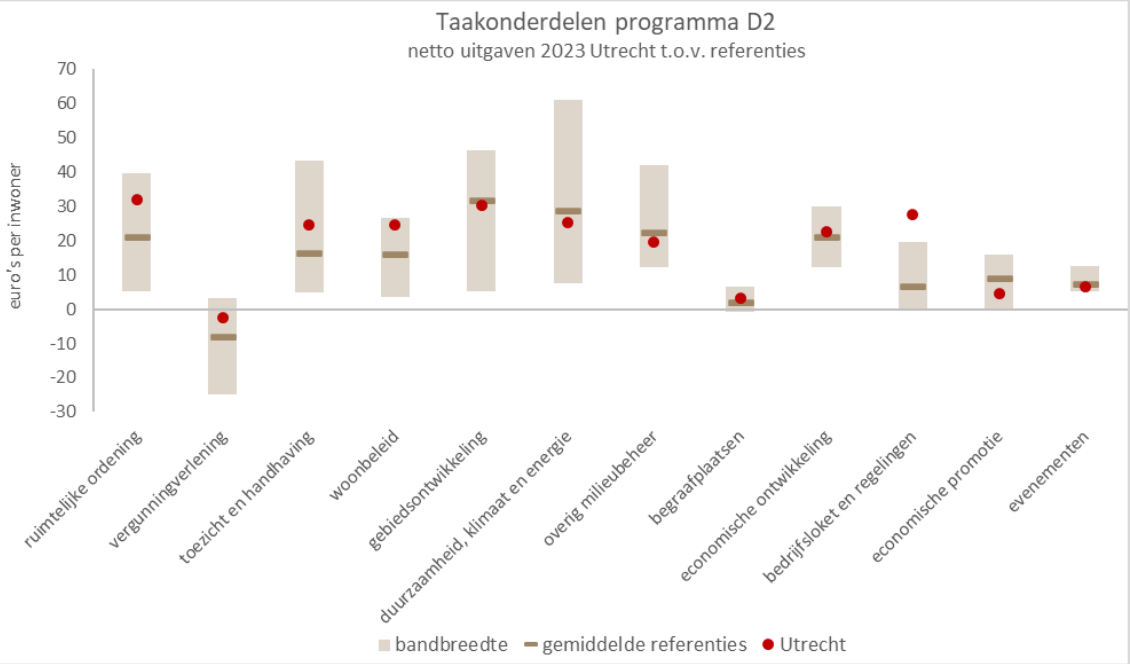
Op de onderste regel is het aandeel te zien van elk programma in de totale netto lasten. In de analyse zijn enkele programma's met een beperkte omvang samengevoegd met andere programma's met een vergelijkbare taakinhoud.

Bestuur en burgerzaken

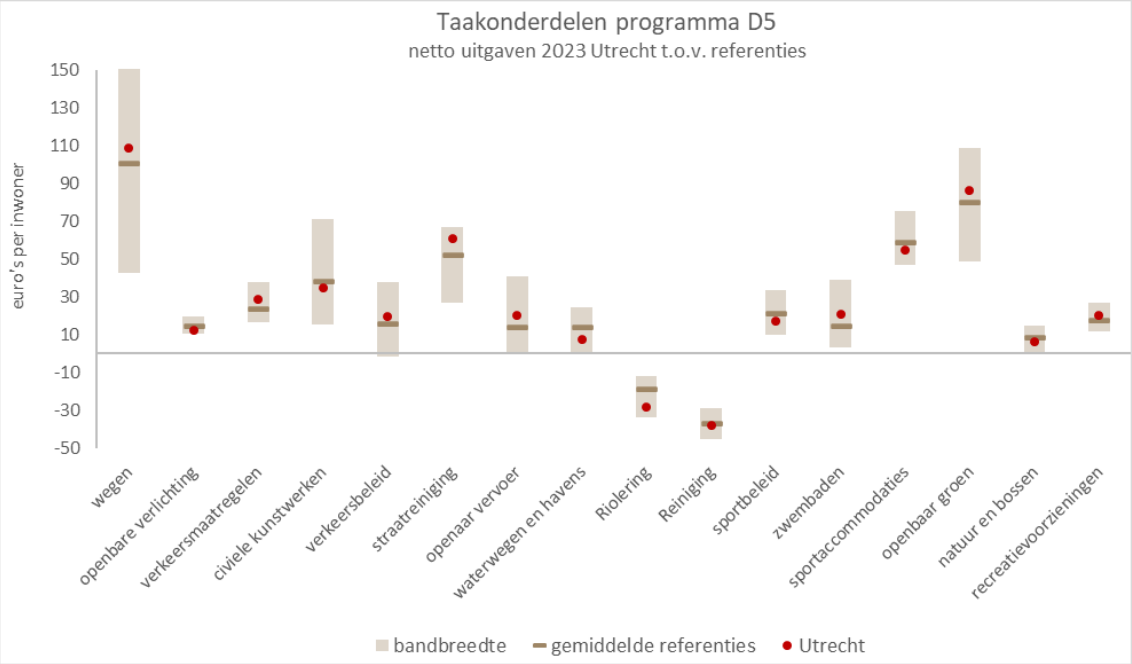
programma D1 taakonderdeel	toelichting
College B&W	Kosten voor vergoeding en tegemoetkomingen aan het college van burgemeester en wethouder, salarissen en overige personele kosten van het college van burgemeester en wethouders (vergoedingen, bezoldigingen etc), representatiekosten van college van B&W-leden (o.a. directe loonkosten, reis- en verblijfskosten, ambtswoning, de huistelefoon etc.), opleidingen, verzekeringen, ICT-voorzieningen. Overige lasten aan bestuur waaronder de gemeentelijke ombudsman, wijkraden.
Gemeenteraad	Kosten voor vergoeding en tegemoetkomingen aan de gemeenteraad, vergoedingen en overige personele kosten van de gemeenteraad (inclusief vergoeding voor commissieleden, niet zijnde raadsleden), representatiekosten van raadsleden, vergoedingen en overige personele kosten van de leden (niet zijnde raadsleden) van commissies ex artikel 96, fractie-ondersteuning en ambtelijke ondersteuning van de raad.
Uitkeringen voormalige bestuurders	Uitkeringen aan bestuurders/raadsleden of hun nabestaanden zoals wachtgelden, pensioenen en sociale uitkeringen in natura.
Griffie en rekenkamer	Kosten van de griffier/notubiz, kosten voor huisvesting en overige ondersteuning van de griffie(r), budget voor het uitvoeren van wettelijke taak van de gemeentelijke rekenkamerfunctie, inclusief ambtelijke ondersteuning en huisvesting.
Bestuurlijke samenwerking	Gemeentelijke/regionale, landelijke en internationale bestuurlijke samenwerking, lidmaatschap VNG, stedenbanden/zustersteden, ontwikkelingssamenwerking, dienstreizen naar buitenlandse steden
Accountantscontrole	Betreft zowel de uitbestede kosten van de accountant als ambtelijke inzet dat hiermee is gemoeid
Burgerzaken	Verstrekkings reisdocumenten (paspoorten, identiteitskaarten, zakenpaspoorten, e.d.), rijbewijzen, uittreksels en verklaringen (uittreksel uit het geboorteregister en verklaringen omtrent gedrag (VOG). Het gaat zowel om kosten als opbrengsten (leges, inclusief afdracht aan Rijk). Aanvragen van Nederlandse nationaliteit, naturalisatieceremonies, overige taken burgerzaken waaronder straatnaamgeving en huisnummering, Donorwet, gevonden voorwerpen.
Basisregistratie personen	Ook onderzoeken naar de juistheid van BRP. Loket Register Niet-Ingezetene (RNI) voor personen die een korte periode in Nederland verblijven. CRIB Centraal Registratie- en Informatiebureau van mens en dier.
Verkiezingen	Organiseren van verkiezingen en referenda
Burgerlijke stand	Het afsluiten van huwelijken (inclusief vergoeding Babs), aangifte geboorten/overlijden en echtscheidingen, naamswijzigingen

Ruimte, milieu en economie

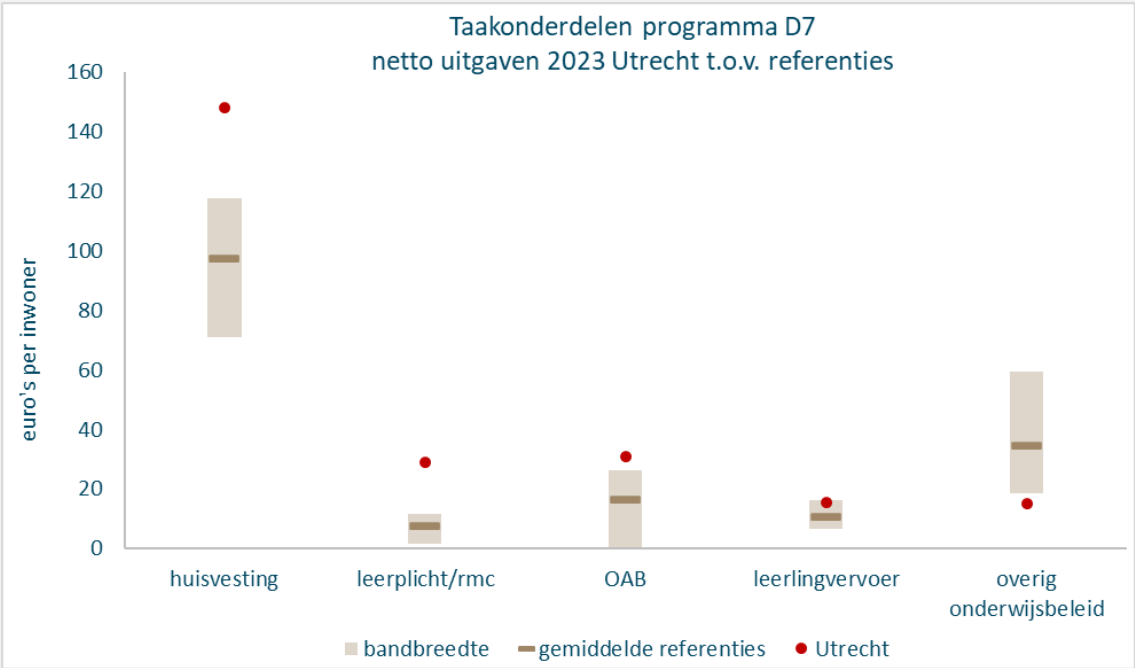
programma D2 taakonderdeel	toelichting
Ruimtelijke ordening	Bestemmingsplannen (ontwikkelen, digitaliseren, actualiseren, herzien), beheersverordeningen, wijzigingsplannen, voorbereiden en vaststellen structuurplannen en -visies, beeldkwaliteitsplannen, omgevingsplannen, Kadastrale informatie, leegstandsregister, vastgoedssystemen/-informatieplan, cyclorama foto's, registratie in het kader van Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken (Wkpb), Inspire, Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT), geografische informatie
Vergunningverlening	Bouwvergunning, sloopvergunning, kapvergunning, aanlegvergunning, projectbesluiten, ontheffing bestemmingsplan, monumentenvergunning, bezwaar en beroep, Wabo
Toezicht en handhaving	Toezicht en handhaving omgevingsvergunningen (incl. welstand)
Woonbeleid	Woonruimteverdeling, woningsplitsingsvergunning, woonvergunningen, ambulant wonen (mobiele woonvormen zoals woonwagens en woonwagencentra, woonschepen en woonhavens), wonen boven winkels, doorstroming woningmarkt (waaronder koopsubsidies, startersleningen, geldstromen in kader Nationale Hypotheek Garantie), overige woontaken: het ontwikkelen en actualiseren van het woonbeleid (woon-visies, prestatieafspraken, bouw- en huisvestingsverordeningen, startersleningen
Gebiedsontwikkeling	Herstructureren, stedelijke vernieuwing, krimp, inbreiding en uitbreiding/uitleglocaties. Het gaat om een grote variëteit aan inkomsten- uitgavenposten: vernieuwings-, master- en uitwerkingsplannen, ontwikkelplannen en overige ontwikkelactiviteiten, postzegelplannen (ook wel partiële herziening, een detailplan of een gedeeltelijke herziening), grond verwerven of verkopen, ISV-gelden, sanering (bedrijven)terreinen, rente, afschrijvingen, verzekeringen, belastingen, etc, programma van eisen, besluiten Locatie- en Woninggebonden Subsidies (BLS en BWS), particulier opdrachtgeverschap, kosten projectmanagementbureau (PMB), invoering Omgevingswet
Duurzaamheid, klimaat en energie	Energiebesparing, klimaatbeheersing, energietransitie, aardgasvrij
Overige milieubeheer	Milieuvergunningen, vergunningen voor indirecte lozingen, meldingsplicht veranderen inrichting of van de werking daarvan, mijnbouw milieuvergunningen, omgevingsdienst, milieupolitie, controles, boetes, dwangsommen, klachten, bodemonderzoek/-sanering/- bescherming/-beleid, bouwstoffenbesluit, luchtverontreiniging, stank, milieuzones, industrielaawaai, geluidsschermen, geluidsisolatie, geluidsanering, ongediertebestrijding, beleid, voorlichting, stikstof
Begraafplaatsen	Onderhoud en exploitatie van begraafplaatsen en crematoria (inclusief leges)
Economische ontwikkeling	Clusterontwikkeling en versterking van sectoren, stimulering van (samenwerkings-)projecten van onderzoeksinstellingen en bedrijven, aansluiting onderwijs op arbeidsmarkt, lokale, regionale, bovenregionale, internationale op versterking van de economische structuur en innovatie gerichte samenwerkingsverbanden, zoals energietransitie
Bedrijfsloket en regelingen	Gemeentelijke ondersteuning van bedrijven en ondernemers, bedrijvenloket, stimuleren netwerken voor faciliteren bedrijfscontacten, regelen straathandel en markten (incl. marktgeld en staanplaatsgeld), BLZ-bijdrage.
Economische promotie	Promotionele activiteiten, gericht op het aantrekken van nieuwe bedrijvigheid, nieuwe werkers en overige instellingen ter versterking van het profiel van de gemeente, investeren in bovenlokale, regionale, landelijke en internationale kennis- en economische relatienetwerken, promotie toerisme.
Evenementen	Bijdragen voor evenementen op het gebied van (top)sport, cultuur en recreatie

Infrastructuur, sport en recreatie

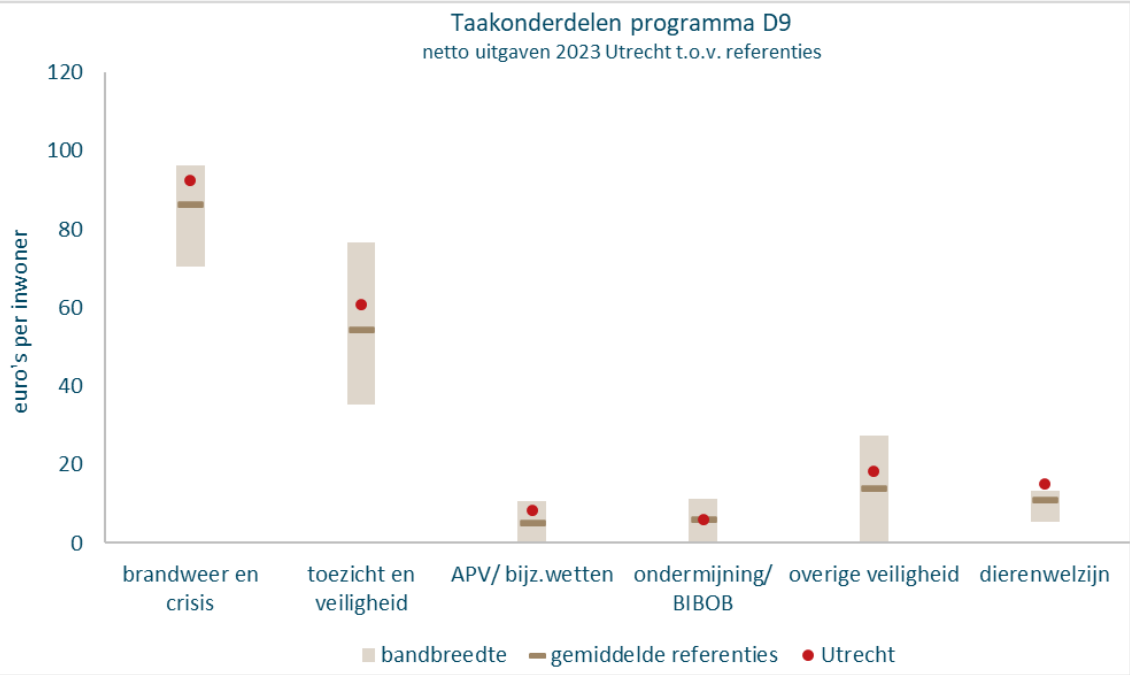
programma D5 taakonderdeel	toelichting
Wegen	Regulier en groot onderhoud van wegen, straten en pleinen, bermen en fietspaden. Inclusief gebiedsbeheer en mutaties in reserves bestemd voor wegenonderhoud. Aanleg, vervanging en reconstructie van wegen, straten en pleinen, bermen en fietspaden. Inclusief reservemutaties voor wegenprojecten.
Openbare verlichting	Aanleg en onderhoud van openbare verlichting, stadsilluminatie en energielasten.
Verkeersmaatregelen	Verkeersregelinstallaties (VRI's), verkeersborden, belijning, bewegwijzering, maatregelen verkeersveiligheid, maatregelen gericht op gedragsbeïnvloeding en mobiliteitsbeheersing en straatmeubilair met een verkeersregulerende functie.
Civiele kunstwerken	Aanleg en onderhoud van bruggen, kade- en walmuren, tunnels, viaducten, aquaducten, sluizen en duikers.
Verkeersbeleid	Mobiliteitsplannen, verkeerscirculatieplannen, gedragsbeïnvloeding, smart mobility, straatmeubilair, vergunningen voor het tijdelijk plaatsen van voorwerpen op de openbare weg (Wior-vergunning), kabels en leidingen, kunst in de openbare ruimte (Kior), uitritvergunning, fontein (niet in groengebieden), openbare toiletten,abri's, verkeersonderwijs.
Straatreiniging	Reinigen openbare ruimte, incl. onkruidbestrijding (op verhardingen), graffiti, zwerfvuil (ook in het water en bij stranden), gladheidsbestrijding en sneeuwruimen.
Openbaar vervoer	Infrastructuur aanpassingen voor metro-, tram- en bus van grotere omvang (busstations bijvoorbeeld), (gescheiden) busbanen, P+R-terreinen. Exploitatie OV-voorzieningen. Exploitatie en bijdragen aan kanaalmaatschappijen.
Waterwegen en havens	Baggerwerkzaamheden, oevervoorzieningen, beschoeiingen, inspecties, beheersing van oppervlaktewater en voorkomen wateroverlast, bemalingen. Aanleg en onderhoud sloten, vijvers, kleine waterpartijen (incl. hekkelen). Havenmeester, laad en loswal, walstroom, havengelden.
Riolering	Aanleg en onderhoud riolering en gemalen, rioolheffing (rioolwater, hemelwater, grondwater), heffing en invordering
Reiniging	Inzameling van huis- en bedrijfsafval, inkomsten afvalstoffenheffing en reinigingsrechten
Sportbeleid	Stimuleren van (amateur en top)sport, ondersteunen en stimuleren recreatieve sportbeoefening, ondersteunen van organisatie die zich met sport bezig houden, sport in de buurt en functies/buurt sportcoaches (combinatiefuncties).
Zwembaden	Overdekte zwembaden, openlucht zwembaden.
Sportaccommodaties	Sporthallen, schaatsbanen/hallen, atletiekbanen, sportvelden/-terreinen (incl. kunstgrasvelden), wielerveden, tennisaccommodaties
Openbaar groen	Parken, plantsoenen, (sier)heesters, gras, groenstroken, bomen, gemeentetuin en, onkruidbestrijding in het groen, groenmeubilair (banken, afvalbakken), maaien van bermen en walkanten.
Natuur en bossen	Bijdragen aan recreatieschappen, natuurbescherming, natuurbelevingscentrum, schaapskuddes
Recreatie en speelvoorzieningen	Volksfeesten (Koningsdag, kermissen, carnaval, bevrijdingsfeesten), strandvoorzieningen (incl. toiletten), recreatieplassen. Boomfeestdag, onderhoud speelvoorzieningen
Dierenwelzijn	Stadsboerderijen, kinderboerderijen / dierenweiden, dierentuinen, volkstuinen, hertenkampen, schooltuinen.

Onderwijs

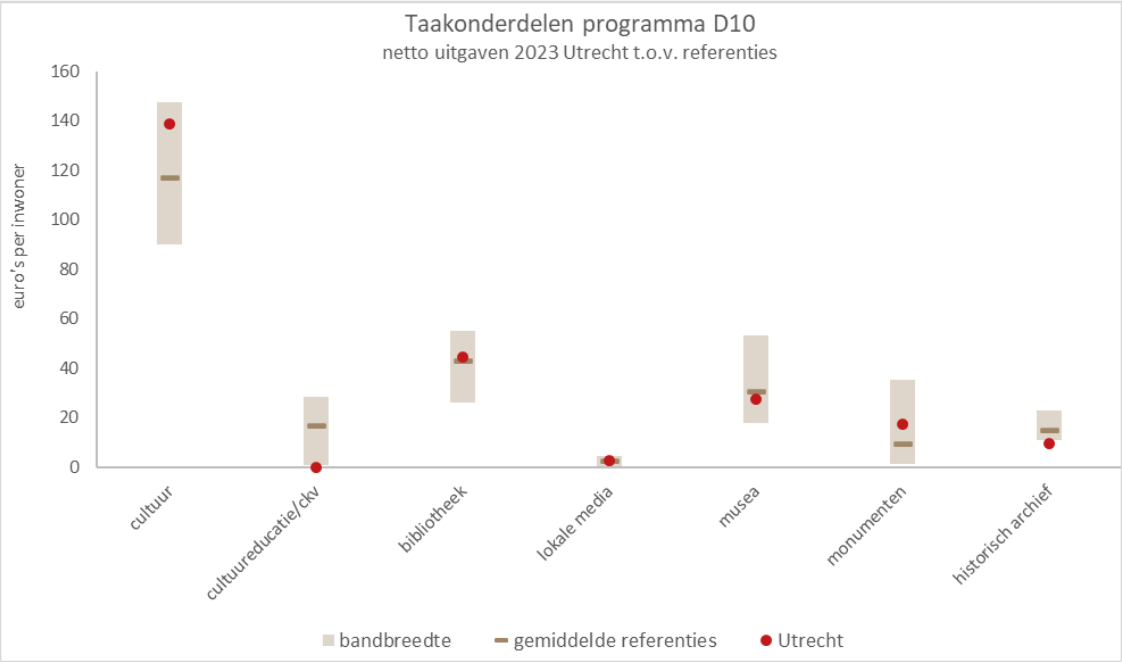

programma D7 taakonderdeel	toelichting
Huisvesting onderwijs	Nieuwbouw, aanpassing en uitbreiding van bestaande schoolgebouwen, verhuur, onderhoudsprogramma, vandalismebestrijding van schoolgebouwen voor het primair, speciaal en voortgezet onderwijs
Leerplicht/rmc	Regionale meld en coördinatiefunctie; aanpak voortijdig schoolverlaten (VSV) en schoolverzuim
Onderwijsachterstandenbeleid	Voor en vroegschoolse educatie, zomerscholen, schakelklassen, laaggeletterdheid, Wet OKE (ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie)
Leerlingenvervoer	Bijdragen voor leerlingenvervoer.
Overig onderwijsbeleid	Onderwijsvoorzieningen, bewegingsonderwijs (klokuren), schoolzwemmen, peuterspeelzalen/kinderopvang, volwasseneducatie, schoolbegeleiding, overig onderwijsvoorzieningen.

Orde en veiligheid

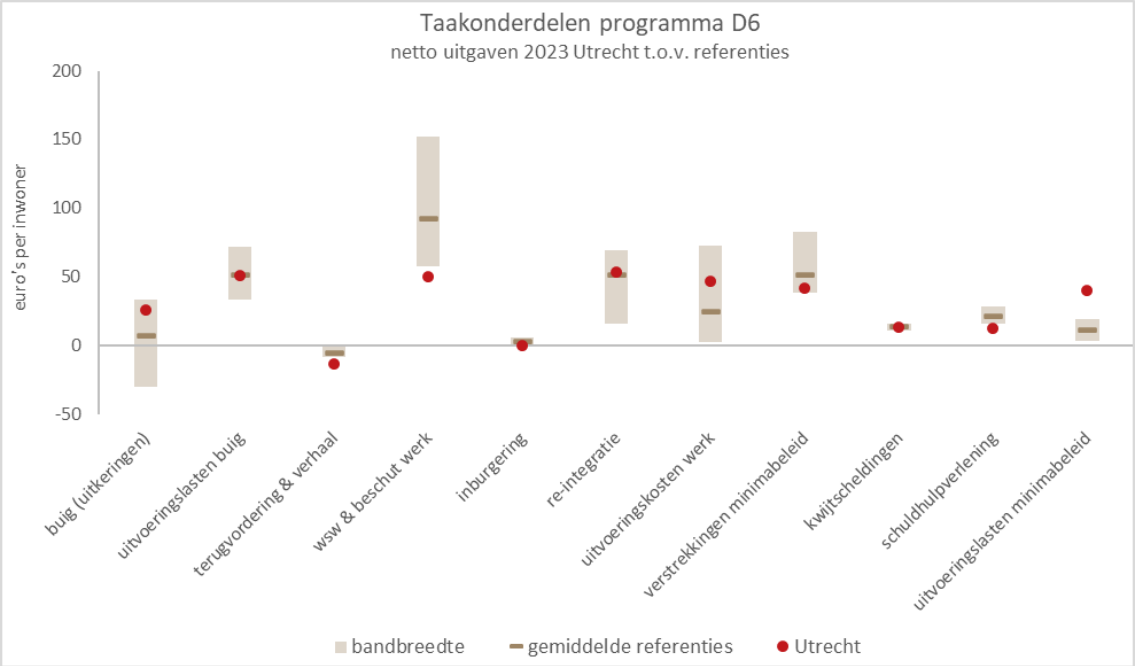

programma D9	
taakonderdeel	toelichting
Brandweer en crisis	Bijdragen aan veiligheidsregio, preventie/risicobeheersing, bluswatervoorzieningen. brandkranen, huisvesting kazernes, crisisbeheersing/rampenbestrijding.
Handhaving en toezicht	Cameratoezicht in openbare ruimten, Stads-/dorpswachten, mariniers, BOA's, extra politie-inzet, preventief fouilleren, straatverboden, sociale veiligheid in het openbaar vervoer, beleid- en planvorming, buurtpreventie, burgernet, veilig uitgaan, politiekeurmerk veilig wonen, aanpak risicojongeren, veiligheid op het water (nautisch handhaven), straatintimidatie
APV/bijzondere wetten	Handhaving APV, drank-/horecawet, speelautomaten, bordelen, wapen en munitie, inclusief leges
Ondermijning en BIBOB	Bestuurlijke aanpak georganiseerde criminaliteit, bestuursdwang openbaar geweld, RIEC
Overige veiligheid	Reddingsbrigade, strandposten/EHBO, opvang zwerfdieren, dierenasiel, opsporing en ruiming explosieven, HALT, slachtofferhulp, lijkschouw/doodschouw, anti-discriminatie-voorzieningen, radicalisering, veiligheidshuis, veiligheid op het water, veiligheid op het ijs, integraal veiligheidsplan (beleid), anti-discriminatievoorziening

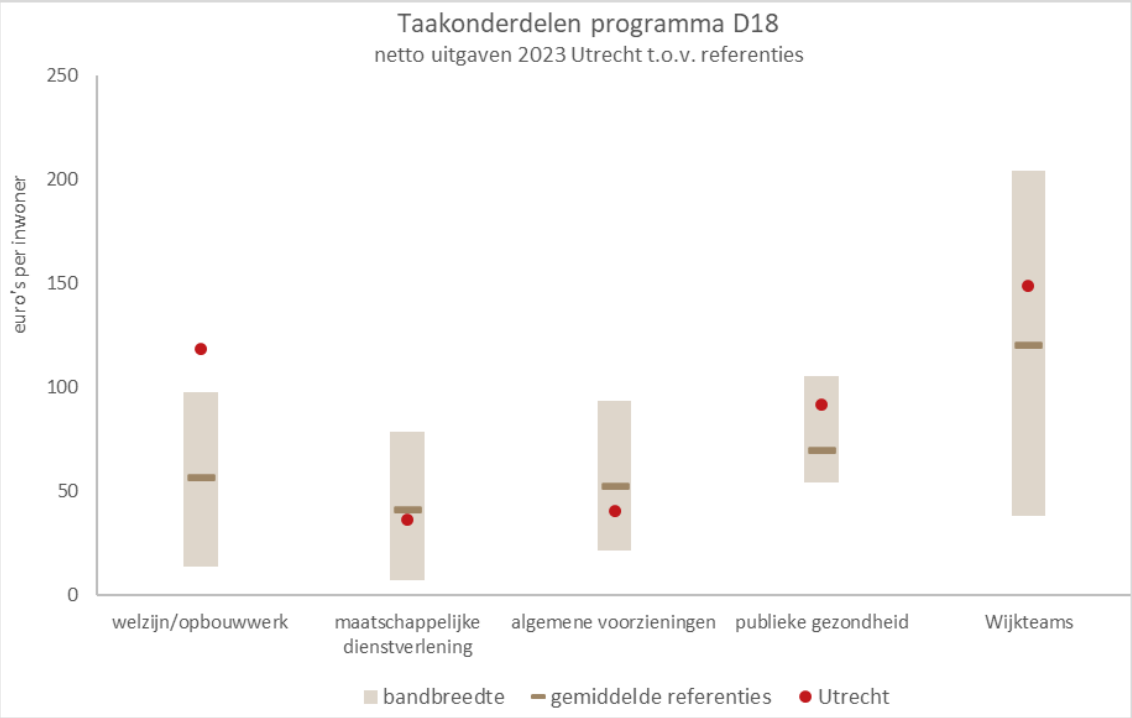
programma D10	
taakonderdeel	toelichting
Cultuur	Zowel accommodaties als programmering: muziek, zang, opera, toneel, ballet en dans. Schouwburgen, concertgebouwen, toneel en concertzalen. Musea voor moderne kunst, tentoonstellingen, ateliers, overkoepelende organen op het gebied van kunstbeoefening, kunstprijzen, cultuurmanifestaties en herdenkingen, poppodia, filmhuizen. Subsidies voor kunstgroepen, beroepsgezelschappen, amateurkunst, architectuur, culturele initiatieven, beeldende kunst.
Cultuureducatie	Cultuureducatie, combinatiefunctionarissen cultuur, centra voor kunsten, muziekscholen, culturele en kunstzinnige vorming
Bibliotheken	Bijdragen exploitatie bibliotheken.
Lokale media	Subsidies lokale media
Musea	Bijdragen exploitatie musea, oudheidkamers, tentoonstellingen.
Monumenten	Monumenten, beschermde stads- en dorpsgezichten, cultuurlandschappen, molens, carillons, kerkorgels en -torens, luidklokken, stadsbeiaardier, immaterieel cultureel erfgoed, open monumentendag.
Historisch archief	Streekarchief, stadsarchief, historisch informatiecentrum, archeologie, heemkunde

Participatie

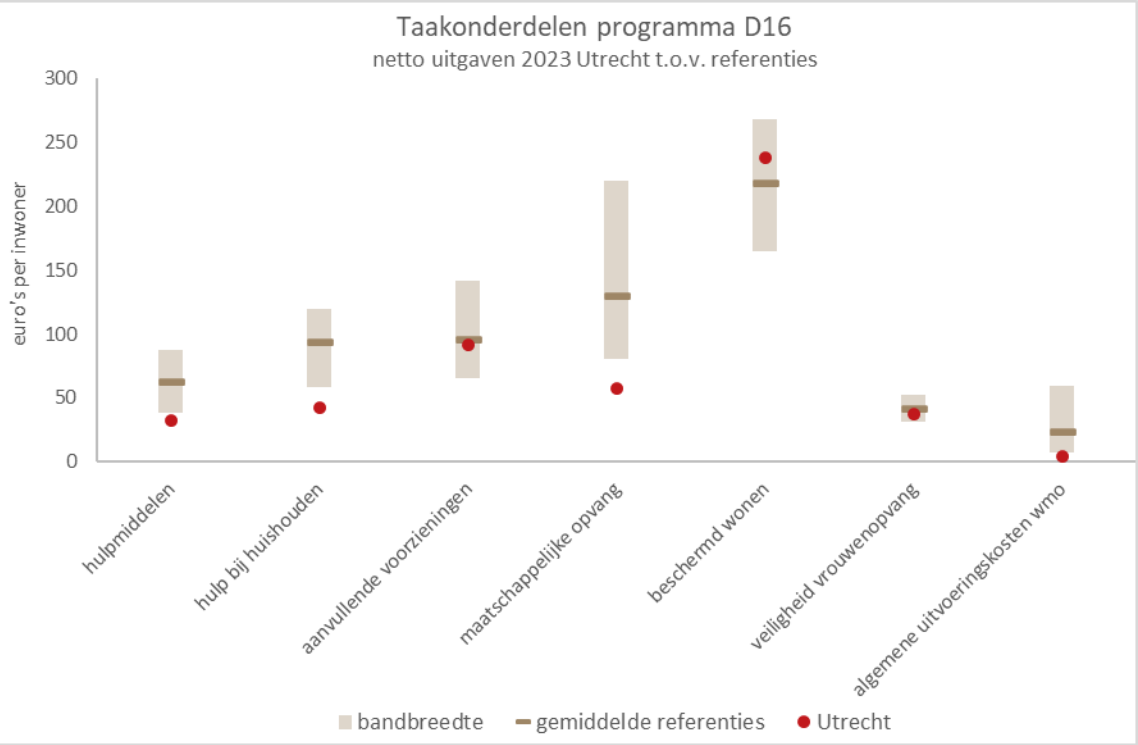

programma D6	
taakonderdeel	toelichting
Uitkeringen Buig	Bijstandsverlening, verstrekkingen BUIG (incl. loaw, loaz, Bbz), incl. budget Rijk, loonkostensubsidies, TONK/TOZO
Uitvoeringslasten Buig	Uitvoeringskosten inkomensregelingen
Terugvordering en verhaal	Fraudebestrijding, sociale recherche
WSW & Beschut werk	Sociale werkvoorziening, beschut werk en dagbesteding (incl. vervoer).
Inburgering	Oudkomers, gericht op arbeidsparticipatie
Re-integratie	Re-integratie-instrumenten, proefplaatsing, participatieplaatsen, vrijwilligerswerk/ sociale activering, detacheringsbanen, scholing, duale trajecten
Uitvoeringslasten werk	Uitvoeringskosten verbonden met WSW, beschut werk en re-integratie.
Verstrekkingen minimabeleid	Bijzondere bijstand, armoedebestrijding, kindpakketten, woonlastenfonds, langdurigheidstoeslag, tegemoetkomingen kinderopvang/peuterspeelzaal, tegemoetkomingen chronisch zieken en gehandicapten (WTCG) en compensatie eigen risico (CER), energietoeslag, studietoeslag
Kwijtscheldingen	Kwijtscheldingen gemeentelijke belastingen
Schuldhelpverlening	Schuldhelpverlening en bewindvoering.
Uitvoeringslasten minimabeleid	Uitvoering minimabeleid en kwijtscheldingen

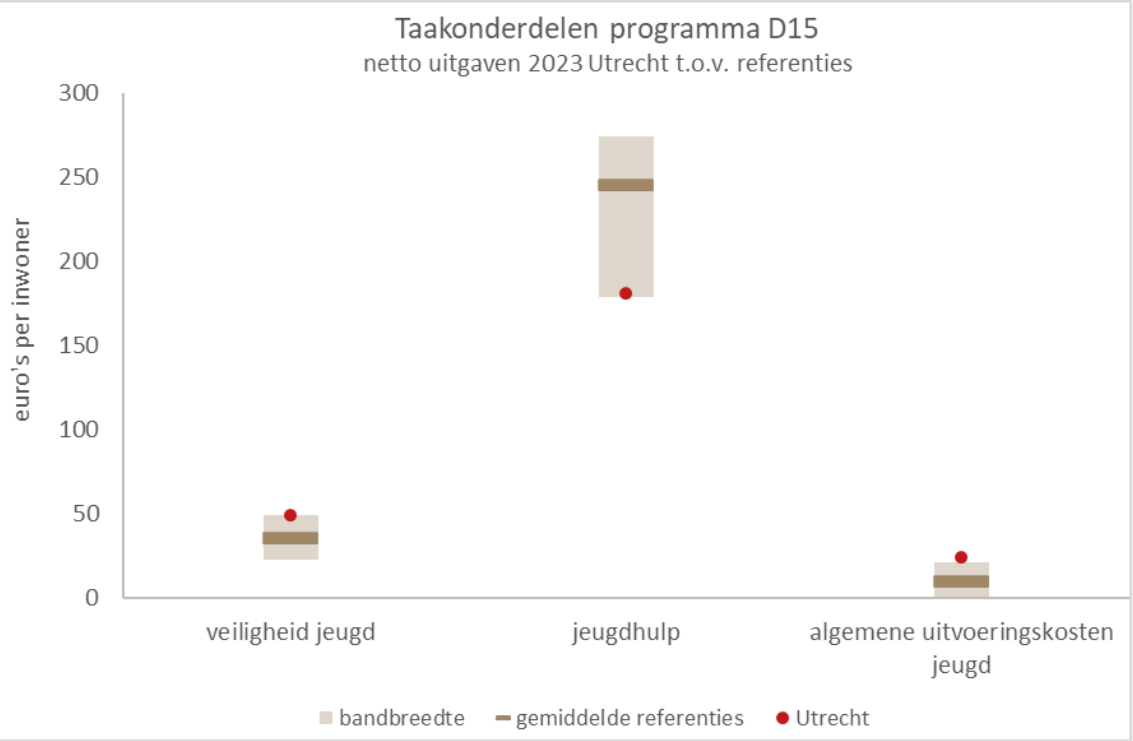
Basisvoorzieningen

programma D15-16-18	
taakonderdeel	toelichting
Welzijns- en opbouwwerk	Welzijnsaccommodaties, buurtcentra, algemeen en sociaal-cultureel werk (SCW) gericht op samenlevingsopbouw, ontmoeting, sociale samenhang/cohesie, gehandicaptenbeleid, flankerend ouderen-/seniorenbeleid, burgerparticipatie, burgerinitiatieven, maatschappelijke & sociale participatie, burgerraad, inwonerspanel
Maatschappelijke dienstverlening	Informele zorg(netwerken), sociaal makelaars, coördinatie vrijwillige thuis en mantelzorg (CVTM), mantelzorgcompliment, algemeen maatschappelijk werk, maatschappelijke diensten (maaltijdservice, thuisadministratie, boodschappenservice, alarmering, klussenhulp, telefonische hulpdiensten, sociaal raadslieden / juridische ondersteuning, pakketmaatregel Awbz), collectieve zorgverzekering
Algemene voorzieningen	Beleidsontwikkeling (WMO), subsidie coördinatie, toezicht en handhaving kinderopvang, jeugd en jongerenwerk (incl. accommodaties), huiswerkbegeleiding, schoolmaatschappelijk werk, kinderopvang op basis van sociaal-medische indicatie, maatschappelijke stages, jongerenparticipatie, inburgering/minderheden, vluchtelingenhulp, noodopvang vluchtelingen, Wmo-raad / adviesraad sociaal domein
Publieke gezondheid	Publieke gezondheidszorg, gezondheidsbevordering, bevordering eerstelijnszorg, algemene bijdrage GGD, zorgvernieuwingsprojecten GGZ, infectieziektebestrijding, AED, gezond in de stad (GIDS), basistakenpakket, jeugd en gezin (excl. toegang jeugd), jongeren op gezond gewicht (JOGG), bestrijding overgewicht, prenatale zorg, ambulancevoorzieningen.
Wijkteams	Wmo loketten, wijk-/dorpenteams wmo, cliëntenondersteuning, huisbezoeken, voorlichting, advies, loket CJG (centra jeugd en gezin), jeugd en gezinsteams (CJG), cliëntondersteuning, vroegsignalering, vangnet jeugd, zorgcoördinatie risicokinderen, praktijkondersteuning huisartsen (POH-er)

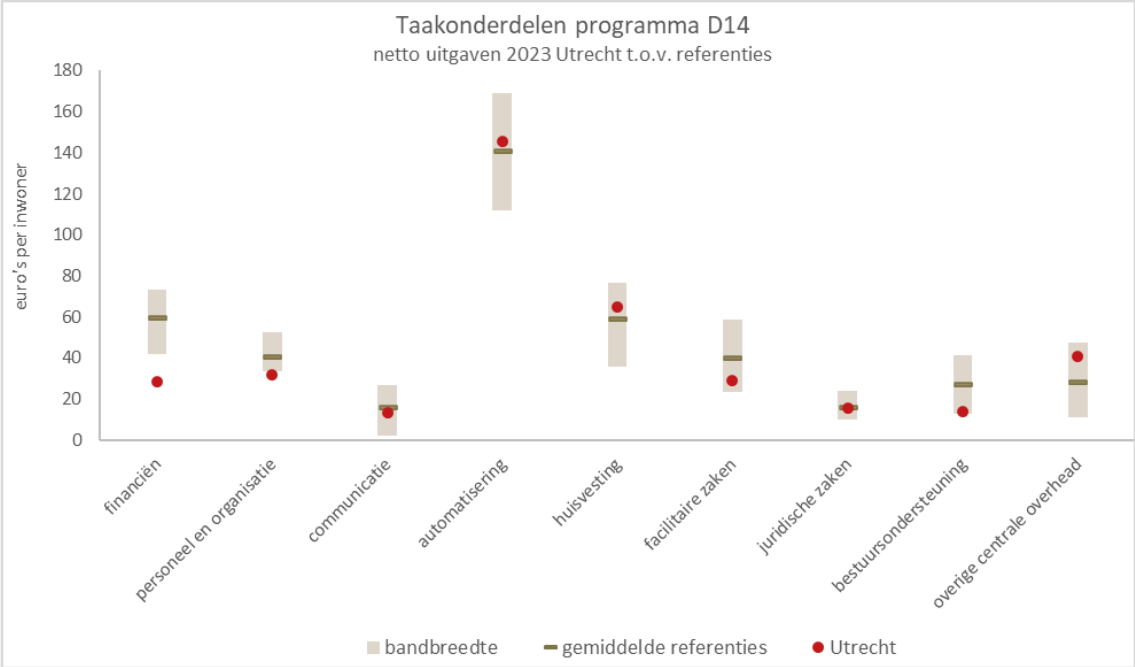

programma D16	
taakonderdeel	toelichting
Hulpmiddelen	Individueel vervoer, aanvullend openbaar vervoer, rolstoelen, woningaanpassingen
Hulp bij huishouden	Zorg in natura incl. PGB
Aanvullende voorzieningen	Ambulante begeleiding, persoonlijke verzorging, incl. respijtzorg, kortdurend verblijf en PGB
Maatschappelijke opvang	beschermd verblijf en beschermd thuis, incl. PGB
Beschermd wonen	Dak- en thuislozen, dag/nachtopvang, crisisopvang, bed-bad-brood regeling, openbare geestelijke gezondheidszorg, verwarde personen, bemoeizorg, vangnet en advies, zorg en overlast, lokale zorgnetwerken, opvang ex-gedetineerden, inloopfunctie GGZ, prostitutiebeleid, huisuitzettingen, verslavingspreventie en ambulante verslavingshulp
Vrouwenopvang	Vrouwenopvang, huiselijk geweld
Algemene uitvoeringskosten	Uitvoeringskosten van de gemeente voor zover die niet direct toe te rekenen is aan bovenstaande onderdelen, zoals management en –ondersteuning, ICT team services en data, accommodaties en contractmanagement. Exclusief de kosten van de wijkteams.
Wmo	

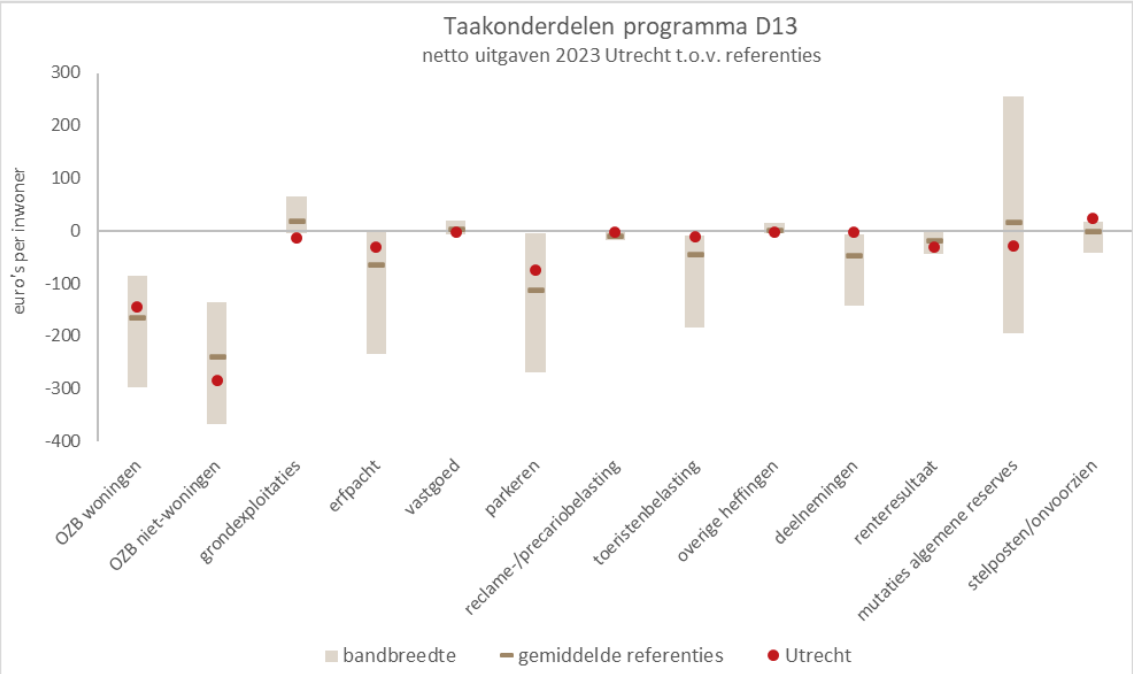
programma D15	
taakonderdeel	toelichting
Veiligheid jeugd	Jeugdbescherming, kindermishandeling (Veilig Thuis), jeugdreclassering en crisisinterventie
Jeugdhulp	Ambulant en met verblijf, incl. PGB
Algemene uitvoeringskosten jeugd	Uitvoeringskosten van de gemeente voor zover die niet direct toe te rekenen is aan bovenstaande onderdelen, zoals management en –ondersteuning, ICT team services en data, accommodaties en contractmanagement. Exclusief de kosten van de wijkteams

Algemene ondersteuning

programma D14	
taakonderdeel	toelichting
Financiën	Planning en control (opstellen begroting, jaarrekening, voorjaarsnota), financiële administratie (debiteuren, crediteuren), salarisadministratie (PSA), concernfinanciën.
P&O	Arbeidsvoorwaardenbeleid, arbo-diensten, duurzaam vitaal (& gezondheid), organisatieontwikkeling, WKR, werving en selectie, loopbaanbegeleiding.
Communicatie	Concern communicatie, gemeentewebsite (internet/intranet), gemeentepagina in lokale media, (bestuurs)voorlichting. Exclusief communicatie primaire dienstverlening
Automatisering	Concernbreed automatisering/ICT (hardware, werkplekken, netwerk/infrastructuur, software/licenties), informatiemanagement, telefonie.
Huisvesting	Aankoop/huur, instandhouding en onderhoud van centrale huisvesting (stadhuis, gemeentehuis, stadskantoor), nutsvoorzieningen, heffingen, verzekeringen
Facilitaire zaken	Schoonmaak, catering (restaurant, koffievoorziening), kantoorkosten, inventaris/interieur
Juridische zaken	Concern juridische zaken, commissie bezwaarschriften, klachtenafhandeling.
Bestuursondersteuning	Gemeentesecretaris en de ondersteuning daarvan, directie stadsdelen en de ondersteuning daarvan, bestuurssecretariaat, ondernemingsraad, (strategische) ondersteuning en advies college en bestuur stadsdelen.
Overige centrale overhead	Post en repro, archief documentaire informatievoorziening (DIV), receptie/bodes, inkoop, onderzoek & statistiek, beveiliging, representatie, nieuwjaarsreceptie, bedrijfshulpverlening/EHBO, balie.

Algemene eigen middelen

programma D13	
Taakonderdeel	toelichting
OZB woningen	Belastinginkomsten OZB woningen, inclusief heffing en invordering en waardering onroerende zaken
OZB niet-woningen	Belastinginkomsten OZB niet-woningen eigenaren en gebruikers, inclusief heffing en invordering en waardering onroerende zaken
Grondexploitaties	Resultaten grondexploitaties woningen, bedrijventerreinen, grondaankopen/-verkoop, projectbureaus, bouwrijp maken, woonrijp maken, planontwikkeling, bovenwijkse voorzieningen ten behoeve van bouwgrondcomplexen.
Erfpacht	Inkomsten erfpachtcanon en afkoopsommen.
Vastgoed	Accommodaties en gronden die gemeenten in eigendom hebben, maar die niet voor gemeentelijke taken worden aangewend. Het gaat veelal om onroerend goed dat wordt verhuurd of is afgestoten. De kosten van accommodaties die wel worden gebruikt voor gemeentelijke taken zijn bij de betreffende taak ondergebracht.
Parkeren	Belastinginkomsten parkeren, inclusief heffing en invordering, onderhoud parkeervoorzieningen, toezicht, parkeerbeleid, ontheffingen en vergunningen
Reclame-/precariobelasting	Opbrengst reclamebelasting, inclusief heffing en invordering. Betreft belasting of rechten voor plaatsen objecten die zichtbaar zijn vanaf de openbare weg (zoals lichtbakken). Opbrengst precariobelasting, inclusief heffing en invordering. Betreft belasting of rechten voor plaatsen objecten op, boven of onder gemeentegrond, zoals terrassen, lichtbakken of kabels (ondergronds van energiemaatschappijen).
Toeristenbelasting	Opbrengst en heffing van toeristen- en forensenbelasting
Overige heffingen	Opbrengst en heffing overige lokale heffingen, zoals hondenbelasting, roerende woon en bedrijfsruimten en baatbelasting.
Deelnemingen	Opbrengsten dividend of verkoop aandelen, evenals kosten voor energie, water, stadsverwarming, afvalverwerking, internet. Bedrijfsmatige activiteiten door gemeenten (drinkwaterbedrijf, energiecentrale).
Renteresultaat	Werkelijke en toegerekende betaalde of ontvangen rente, inclusief rente over eigen vermogen (bespaarde rente).
Mutaties algemene reserves	Toevoeging en onttrekking algemene (vrij inzetbare) reserves en bestemmingsreserves die geen specifiek karakter hebben, zoals gevormd door fondsen voor ontwikkeling, transitorische posten (overboekingen tussen jaren), reserves ter dekking van kapitaallasten (voor investeringen in maatschappelijk nut) en vrijval van (bestemmings)reserves, resultaat rekening.
Stelposten en onvoorzien	Stelposten voor nog in te vullen bezuinigingen, nog niet toegerekende posten voor bijv loon/prijsstijgingen, begrotingsruimte, post onvoorzien, algemene baten en lasten, nagekomen lasten en baten van voorgaande jaren, vennootschapsbelasting.